

Wijkprogrammering

Methodiek handleiding

Inhoudsopgave

Inleiding	4
------------------	----------

Deel 1: Algemene informatie en introductie

1. Pijlers Gezond, Veilig en Kansrijk	5
2. Wat is wijkprogrammering?	6
3. Context en werkveld	12
4. Randvoorwaarden	13
5. Doelgroep	14

Deel 2: Uitvoeren van wijkprogrammering

Stap 1. Staat van de Jeugd & Ambities	17
Staat van de Jeugd: kwantitatieve analyse van de wijk	17
Consulteren collega/ kwantitatieve analyse voorleggen aan collega met ervaring in analyseren en met factorenmodel	23
Kwalitatieve analyse: in gesprek met partners in de wijk	23
Concept rapportage opstellen	25
Stap 2. Maatschappelijk resultaat	26
Formuleren van maatschappelijke resultaten vanuit de analyse	26
Aanvullen concept rapportage (inclusief argumentatie keuze maatschappelijke resultaten)	30
Consulteren collega/ concept rapportage voorleggen aan collega gebiedsadviseur	31
In gesprek met partners over maatschappelijk resultaat	31
Stap 3. Activiteiten	33
Wat is nodig aan aanbod om het maatschappelijke resultaat te behalen?	33
Consulteer een interventie expert	37
In gesprek met partners over (hoe te komen tot) gewenste aanbod	37
Plan van aanpak: beschrijven van gewenst aanbod (dat bijdraagt aan maatschappelijk resultaat) en hoe te komen tot dit	38
Stap 4. Kwaliteit input	39
In gesprek met partners in de wijk over kwaliteit(sverbetering)	39
Checken en aanvullen plan van aanpak op kwaliteitsverbetering van aanbod	40
Implementeren van het aanbod	43
Stap 5. Outcome	44
In gesprek met partners over monitoren van outcome	46
Aanvullen plan van aanpak met de stappen die partner gaat zetten en de afspraken die zijn gemaakt m.b.t. outcome	47
Stap 6. Verbeteracties in verbetercyclus	48
Continue bijsturen en verbeteren van proces Wijkprogrammering	48
In gesprek (blijven) met partners in de wijk over de outcome van de van aanbod:	
Wat gaan we anders doen om te verbeteren?	50
Periodiek checken van het maatschappelijk resultaat en de bijdrage van de partner in de wijk/ het aanbod	50

Bronnen

Bronnen	51
---------	----

Bijlagen

1. Begrippenlijst	52
2. Handleiding Dashboard	54
3. Handleiding factorenmodel	56
4. Ranking van factoren	57
5. Handleiding Excel format wijkprogrammering	58
6. Rapportageformat	61
7. Engageren en motiverende gespreksvoering	64
8. Werken aan effectiviteit: De effectenladder	68
9. Voorbeelden meten outcome	69
10. Proces/praatplaat	73

Colofon

© 2019 Gemeente Rotterdam

Auteurs

Gemeente Rotterdam: Denis Wiering, Bouke Caton, Jeannette Jonker
Nederlands Jeugdinstituut: Herma Ooms, Frouke Sondejker, Nikki Udo, Tom van Yperen

Tekst Nikki Udo, Frouke Sondejker, Herma Ooms

Fotografie Eric Fecken; Adobestock

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

Met dank aan Gebiedsadviseurs Jeugd Rotterdam, Rina Stoorvogel, Afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI) van gemeente Rotterdam en Monique Malmberg (Nji).

Deze publicatie is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam en het Nederlands Jeugdinstituut.

De inhoud van Wijkprogrammering is gebaseerd op het Beleidskader Jeugd 2015-2019 Rotterdam Groeit van gemeente Rotterdam en het Kwaliteitskompas van het Nederlands Jeugdinstituut.

Inleiding

Voor je ligt de methodiekhandleiding van de Wijkprogrammering. Binnen het programma Kansrijk Opgroeien is Wijkprogrammering de methodiek om de beleidsinzet op Jeugd meer in samenhang, informatiegestuurd, kennisgedreven en wijkgericht te maken. Wijkprogrammering is een manier om in een voortdurende meet, spreek, leer en verbeter cyclus te sturen op kwalitatief hoogwaardig aanbod, en meer preventief aanbod in de wijk. Op basis van cijfers en in gesprek met de praktijk worden gewenste maatschappelijke resultaten geformuleerd, hier wordt passend aanbod bij gezocht en waar nodig (door)ontwikkeld. Door het aanbod voortdurend te monitoren, de resultaten te bespreken met betrokkenen en verbeteracties die daaruit voortkomen door te voeren, ontstaat er effectievere inzet in een wijk of gebied om op die manier problematiek te beperken en perspectief te versterken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare kennis over beschermende en risicofactoren rond opgroeien en opvoeden van jeugd.

In deze handleiding staan de processtappen beschreven met als doel de Wijkprogrammering toepasbaar en overdraagbaar te maken. Ook staan er per processtap tips, aandachtspunten en handvatten die je als gebiedsadviseur (of andere betrokkene bij Wijkprogrammering) kunt gebruiken bij het uitvoeren van de Wijkprogrammering.

Leeswijzer

Het eerste deel van de methodiekhandleiding bestaat uit vijf hoofdstukken. In Hoofdstuk 1 staat beschreven welke ambities/doelen centraal staan in het Rotterdamse jeugdbeleid en dus ook een belangrijke plek in nemen in Wijkprogrammering. Hierna staat de kern van Wijkprogrammering beschreven in Hoofdstuk 2. Vervolgens wordt er ingegaan op de context waarin Wijkprogrammering wordt uitgevoerd (Hoofdstuk 3), en welke randvoorwaarden belangrijk zijn bij de uitvoering van Wijkprogrammering (Hoofdstuk 4). Het laatste hoofdstuk (Hoofdstuk 5) van dit gedeelte gaat in op de doelgroep van deze methodiekhandleiding.

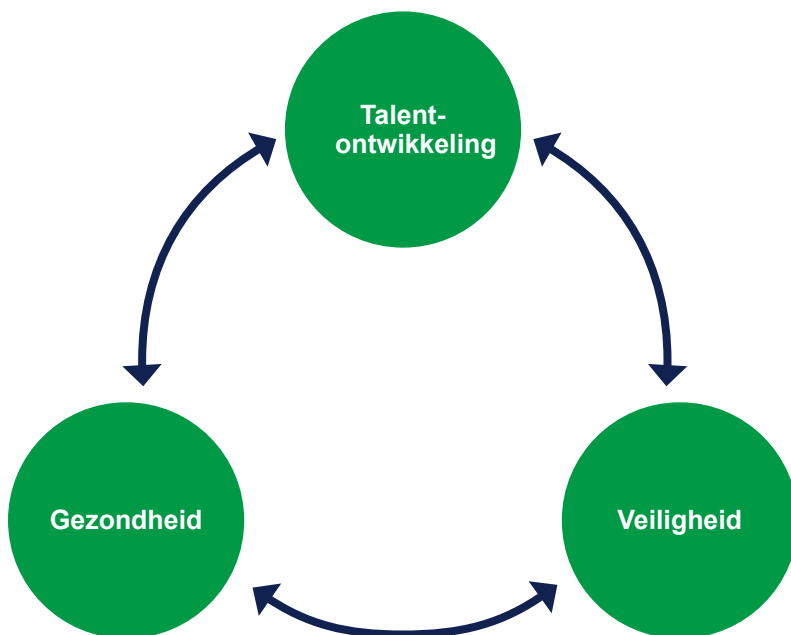
Het tweede deel van deze handleiding gaat in op de inhoud en de werkwijze van Wijkprogrammering. Dit gedeelte is ter ondersteuning van gebiedsadviseurs. Elke stap in het proces van Wijkprogrammering is een apart hoofdstuk. Per stap staan er tips en aandachtspunten beschreven voor het uitvoeren van die stap.

Als laatste vind je diverse bijlagen met een begrippenlijst en achtergrond informatie.

Deel 1: Algemene informatie en introductie

1. Pijlers Gezond, Veilig en Kansrijk¹

Talentontwikkeling, veiligheid en gezondheid versterken elkaar en dragen bij aan kansrijk opgroeien. Daarom zet Rotterdam gelijktijdig in op groei op deze drie pijlers, zoals ze genoemd worden, als hoofddoel van het jeugdbeleid. Rotterdam wil naar een positieve en preventieve aanpak. Deze pijlers staan daarom ook centraal bij de Wijkprogrammering.

Groei van talent

Als kinderen hun talenten optimaal ontwikkelen, kunnen ze uitgroeien tot zelfredzame burgers die een positieve bijdrage aan de samenleving leveren. Jongeren die meedoen zorgen voor een betere sociale basis, een fundament waarop verder gebouwd kan worden. Meer ontwikkeld talent in de stad heeft naast het individueel profijt ook collectief toegevoegde waarde. Als kansen voor jongeren om hun talenten (verder) te ontwikkelen beperkt zijn, kan dit invloed hebben op het gebied van gezondheid maar ook veiligheid. Gezondheidsverschillen kunnen hierdoor toenemen.

Doelen

Om te werken aan een toename van de talentontwikkeling van kinderen en jongeren in Rotterdam, stellen we de volgende meetbare doelen:

- Meer jeugdigen leveren betere prestaties op school en behalen hun schooldiploma.
- Meer jeugdigen hebben werk.
- Meer jeugdigen doen mee aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk.

¹ Wiering, D. (2015). *Beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit'*.

Groei van veiligheid

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor kinderen en jongeren om zich gezond te kunnen ontwikkelen. Veiligheid thuis, op school en op straat. Het omgekeerde geldt vanzelfsprekend ook: daar waar de veiligheid in het geding is, wordt de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigd. Dat kan, zoals bij huiselijk geweld, ver doorwerken: dit wordt in veel gevallen van generatie op generatie overgedragen.

Doelen

Om te werken aan verbetering van de veiligheid van kinderen en jongeren in Rotterdam, stellen we de volgende meetbare doelen:

- Meer jeugdigen groeien op in een veilige thuissituatie.
- Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en een veilige schoolomgeving.
- Minder jeugdigen maken zich schuldig aan criminaliteit.

Groei van gezondheid

Een gezonder kind in een gezondere omgeving kan zich beter ontwikkelen. Zo kunnen kinderen beter presteren op school als ze in een gezonde omgeving les krijgen. Jongeren die meer bewegen halen over het algemeen betere prestaties dan jongeren die passief thuiszitten. Omdat gezondheidsproblemen samenhangen met problematiek op het gebied van veiligheid (zoals een slechte sociaal-emotionele gezondheid met delinquent gedrag), heeft voorkomen hiervan bredere effecten dan alleen op het persoonlijke welzijn.

Doelen

Om te werken aan de verbetering van de gezondheid van kinderen en jongeren in Rotterdam, stellen we de volgende meetbare doelen:

- Meer jeugdigen hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid.
- Meer jeugdigen hebben een betere algemene gezondheid.
- Meer jeugdigen gedragen zich gezonder.

Lees meer in het [Beleidskader Jeugd 2015-2020: Rotterdam Groeit](#).

2. Wat is wijkprogrammering?

Wijkprogrammering is een manier van werken om op basis van cijfers en in overleg met de praktijk te komen tot een meer passende en kwalitatief betere en effectievere inzet in een wijk of gebied. Met nadruk op preventieve inzet en versterken van perspectief. Er wordt verwacht dat hierdoor de inzet op zwaardere en geïndiceerde hulp wordt verminderd. Het is een instrument om de beleidsinzet op Jeugd meer in samenhang uit te voeren, meer wijkgericht te maken en ook meer te sturen op kwaliteit aan de hand van beschikbare kennis over beschermende- en risicofactoren. Het is een instrument om meer onderbouwd te kunnen sturen op het aanbod in de wijk.

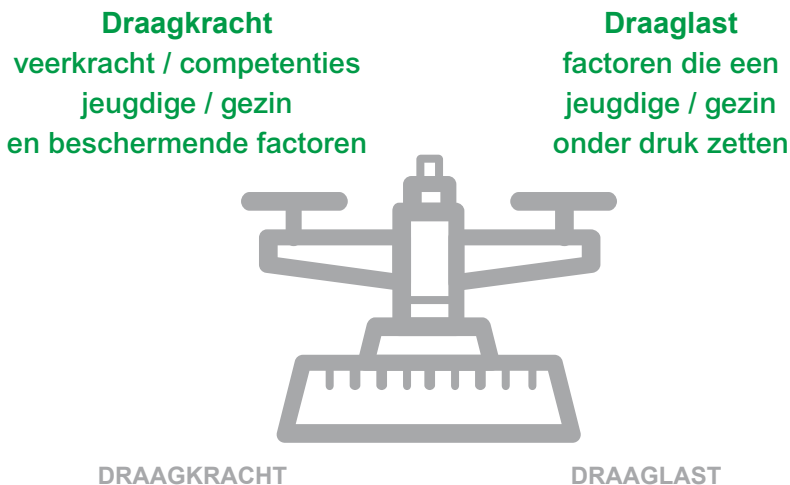
Bij Wijkprogrammering gaat de gemeente Rotterdam uit van een meet- spreek en verbeterbeweging. Het gaat om het doorvoeren van een consequente kwaliteitscyclus. Hierin staan monitoring, betekenisgeving in gesprekken, planning van activiteiten, goede uitvoering, checken van de outcome en verbeteracties met elkaar in verbinding. Die verbinding geldt voor de verschillende niveaus: de uitvoeringspraktijk, de deelnemende partners, de wijk als geheel en de gemeente.

De kern van Wijkprogrammering

- Een gefundeerde en methodische aanpak.
- Een wijkgerichte en community-based aanpak.
- Gebruikmaking van kennis over risico- én beschermende factoren bij het bepalen van inzet in de wijk/gebied. Hierbij wordt het factorenmodel² en de ranking van factoren gebruikt.
- Gezamenlijk met partners inzetten op een samenhangend, passend, doelgericht preventief wijkaanbod dat aansluit bij de analyse van de wijk.
- Meer gebruik van preventieve en effectieve en bewezen interventies.
- Meten, erover spreken en verbeteren (op alle niveaus)! Met het oog op realiseren van ambities. Het gesprek met partners in de wijk neemt een belangrijke plek in. Het gaat om het in gang zetten van een leer- en verbetercyclus.
- Inbedding in een doelgericht en samenhangend jeugdbeleid.

Risico- en beschermende factoren

Risicofactoren zijn factoren die de kans op het ontstaan van problemen bij een jeugdige of in een gezin verhogen. Bijvoorbeeld: psychische stoornis, lage sociaal-economische status, echtscheiding, werkloosheid, verpaupering buurt. Beschermende factoren (of protectieve factoren) kunnen bescherming bieden tegen risicofactoren. Bijvoorbeeld: sociale steun, opvoedingscompetenties ouders, positief zelfbeeld kind, sociale cohesie. De kans op problemen in de ontwikkeling van jeugdigen wordt groter naarmate er meer risicofactoren in het spel zijn. De kans op de aanwezigheid van een probleem is substantieel (meer dan 30%) wanneer er sprake is van een cumulatie van ten minste vier risicofactoren bij of in de directe omgeving van het kind. Er ontstaan vaak problemen als de risicofactoren zich opstapelen en er te weinig beschermende factoren tegenover staan.

Wijkprogrammering gaat daarom uit van het voorkomen van risicofactoren én versterken van beschermende factoren. En dus wordt er in het aanbod niet enkel ingezet op risicofactoren, maar juist ook op het versterken van beschermende factoren. Om op deze manier de draaglast van jeugdigen en gezinnen te verminderen en hun draagkracht te versterken. Op basis van kennis over beschermende- en risicofactoren is het Factorenmodel en de Ranking van factoren opgesteld. Deze instrumenten helpen je om beschermende- en risicofactoren te betrekken bij de Wijkprogrammering in jouw wijk of buurt.

Zie [bijlage 3](#) voor een meer uitgebreide uitleg van het Factorenmodel.

² Het Factorenmodel en Ranking van factoren laten zien welke beschermende- en risicofactoren met elkaar samenhangen en welke factoren het meeste invloed hebben (negatief dan wel positief) op de ontwikkeling van kinderen. Het is gebaseerd op literatuuronderzoek. Lees hier meer over in [bijlage 3](#) en [bijlage 4](#).

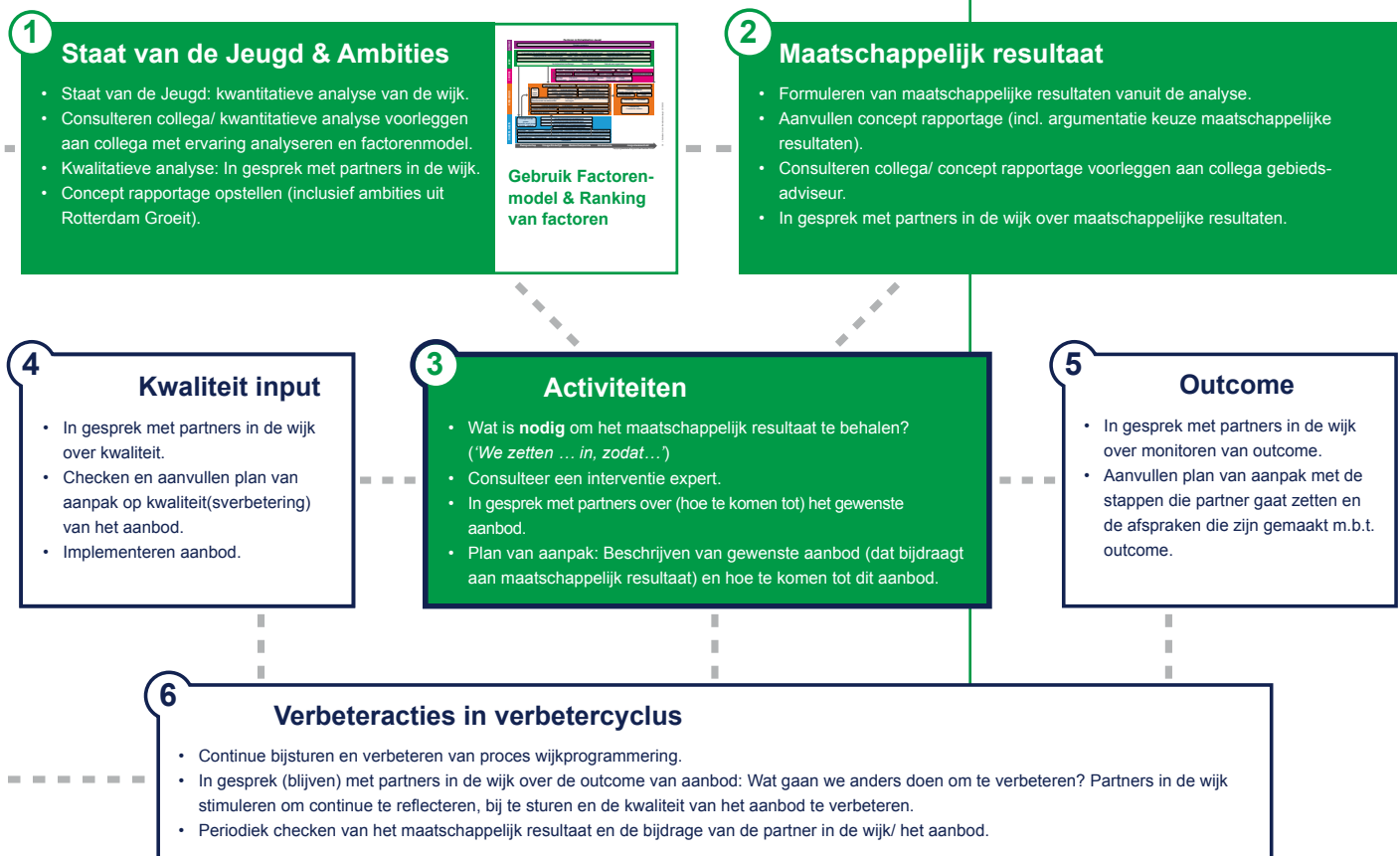
Voorbeeld

Zo is winst op talentontwikkeling met betere schoolprestaties en voorkomen van schooluitval te behalen door in te zetten op de pijlers gezondheid (sociaal-emotionele vaardigheden, aanpak van psychosociale problemen) en veiligheid (onveilig schoolklimaat). Een stimulerende omgeving geeft jongeren meer kansen zich te ontwikkelen, ook buitenschools, bijvoorbeeld via welzijn, sport en kunst. Een slechte buurt met armoede en achterstanden, psychische problematiek bij ouders, taalachterstand en drugsgebruik bij jeugdigen zelf zijn belangrijke risicofactoren die beperkt moeten worden om het perspectief van jeugdigen te versterken.

(Wiering, D. (2015). Beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit')

Proces Wijkprogrammering is ingebed in stappen van het kwaliteitskompas³

Hieronder is het proces van Wijkprogrammering op hoofdlijnen weergegeven. Let op: Niet alle deelstappen zijn in dit figuur opgenomen. Lees ook de meer uitgebreide beschrijving in [deel 2 van de methodiek](#). Hoe en wanneer je partners in de wijk betrekt in dit proces staat niet vast. Dit is afhankelijk van de situatie in de wijk. Dát je partners in de wijk moet betrekken in het proces van Wijkprogrammering is duidelijk. Dit is een voorwaarde voor het slagen van Wijkprogrammering.

1. Staat van de Jeugd & Ambities

• Staat van de Jeugd: kwantitatieve analyse van de wijk

Wat zeggen de cijfers over hoe het gaat met de jeugd in de wijk? Hoe hangen de cijfers met elkaar samen? Welke (beschermende en risico) factoren vallen op in de wijk? Gebruik het Factorenmodel en de Ranking van factoren.

• Consulteren collega/ kwantitatieve analyse voorleggen aan collega met ervaring in analyseren en met het Factorenmodel/Ranking van factoren

Voordat je de analyse van de wijk toetst aan de praktijk consulteer je een collega, bijvoorbeeld iemand van OBI of een andere collega met expertise op dit terrein. Dit zorgt voor input om jouw analyse verder aan te scherpen, maar ook om de uniformiteit van werken tussen de gebiedsadviseurs te vergroten.

• Kwalitatieve analyse: In gesprek met partners in de wijk

Het doel van het gesprek met partners in de wijk is het toetsen van de cijfers aan de praktijk en tegelijkertijd deze analyse aan te vullen met praktijkervaringen. Herkennen ze het beeld dat uit de cijfers komt? Wat vinden ze er van? Door dit gesprek aan te gaan creëer je ook draagvlak bij partners.

³ Yperen, T. van, Driedonks, M. (2017). *Kwaliteitskompas. Resultaatgericht werken aan jeugd- en opvoedvraagstukken*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

- **Concept rapportage opstellen (inclusief ambities uit Rotterdam Groeit)**

Na het gesprek met de partners vul je de concept rapportage van de wijk aan.

2. Maatschappelijk resultaat

- **Formuleren maatschappelijk resultaten vanuit de analyse**

Je hebt in de concept rapportage de kwantitatieve analyse (o.b.v. cijfers) aangevuld met kwalitatieve informatie (in gesprek met partners). In deze stap maak je samen met partners een keuze: Welke maatschappelijke resultaten willen jullie in de wijk behalen? Waar willen jullie samen aan werken? De keuze voor maatschappelijke resultaten moeten een logische stap zijn vanuit de analyse. Formuleer de maatschappelijke resultaten zo concreet mogelijk.

- **Aanvullen concept rapportage (inclusief argumentatie van keuze maatschappelijke resultaten)**

Beschrijf de overwegingen en argumentatie, laat zien hoe jij (samen met partners) gekomen bent tot de geformuleerde maatschappelijke resultaten voor jouw wijk. En zorg dat ook anderen begrijpen waarom juist die maatschappelijke resultaten prioriteit krijgen.

- **Consulteren collega/ concept rapportage voorleggen aan collega gebiedsadviseur**

Vraag een collega gebiedsadviseur om feedback op jouw rapportage. Dit helpt je om jouw rapportage aan te scherpen en jullie kunnen zo van elkaar leren.

- **In gesprek met partners in de wijk over maatschappelijke resultaten**

Het opstellen van maatschappelijk resultaat doe je zoveel mogelijk samen met partners in de wijk.

Let op: Het maatschappelijk resultaat is bedoeld om met elkaar te leren en te verbeteren, niet om op af te rekenen.

3. Activiteiten

- **Wat is nodig om het maatschappelijk resultaat te behalen?**

(“We zetten ... in, zodat...”)

Bekijk wat nodig is aan activiteiten, interventies, aanbod om de maatschappelijke resultaten voor jouw wijk te behalen. Stel de vraag: doen we het goede? Van welk aanbod is te verwachten dat ze werken aan het versterken van de beschermende factoren belangrijk in de wijk, of verminderen van risicofactoren aanwezig in de wijk? Aan die knoppen (de factoren) ga je samen met partners in de wijk draaien, zodat je impact hebt op de maatschappelijke resultaten. We werken met elkaar toe naar meer evidenced based aanbod. Zorg voor een samenhangend aanbod om de impact te optimaliseren. Bekijk ook of het gehele ‘pakket’ van activiteiten, interventies, aanbod bijdraagt aan het preventiever werken.

- **Consulteren van een interventie expert**

Het helpt om te sparren met een collega die ervaring heeft met het werken met het Factorenmodel en Ranking van factoren, en die inzicht heeft op effectieve interventies die beschikbaar zijn.

- **Plan van aanpak: Beschrijven van gewenste aanbod (dat bijdraagt aan maatschappelijk resultaat) en hoe te komen tot dit aanbod.**

Beschrijf (in concept) hoe je met partners in de wijk en in samenspraak met collega's dit gewenste aanbod gaat realiseren.

- **In gesprek met partners in de wijk**

Maak afspraken met partners in de wijk over het gewenste aanbod. Bijvoorbeeld over: wie is de doelgroep, hoe gaan we die bereiken en wat is benodigde volume? Laat partners meedenken en creëer draagvlak en betrokkenheid. Consulteer ook interne collega accounthouders over beschikbare en benodigde interventies.

4. Kwaliteit input

- **In gesprek met partners in de wijk over kwaliteit**

Het is jouw rol als gebiedsadviseur om het leerproces van partners in de wijk te stimuleren. Hoe gaan zij zorgen voor kwaliteit van het aanbod?

- **Checken en aanvullen plan van aanpak op kwaliteitsverbetering van het aanbod en de partner in de wijk**

Bespreek met partners in de wijk hoe zij zorgen voor kwaliteit van het aanbod. Verwerk dit in het plan van aanpak. Goede kwaliteit van het aanbod draagt namelijk bij aan het behalen van het beste resultaat. Stel als gebiedsadviseur de juiste vragen aan partners in de wijk over de kwaliteit (van bijvoorbeeld professionals en de interventie/activiteit/aanbod). Stimuleer partners om hun kwaliteit blijvend te verbeteren (leercyclus!). Maak afspraken over hoe in kleine (en realistische) stappen de kwaliteit wordt verbeterd.

- **Implementeren van het aanbod**

Het gaat hierbij om de borging van het aanbod in uitvoeringsopdrachten aan aanbieders, werkplannen van welzijnspartners of activiteitenplannen van partners, zoals het CJG. Je maakt afspraken met accounthouders over het inkopen van bepaalde interventies voor de wijk. De accounthouder legt dit vervolgens vast in afspraken met de aanbieder in een beschikking of in contractoverleggen.

Een belangrijke vraag in Stap 3 is: Wat is nodig aan aanbod om het maatschappelijk resultaat te behalen?

Goede kwaliteit van het aanbod draagt bij aan het behalen van het beste resultaat.

5. Outcome

- **In gesprek met partners in de wijk over monitoren van outcome**

Stem met partners in de wijk af hoe zij de outcome (directe resultaten) van de activiteit / het aanbod gaan meten. Stimuleer partners om kleine stappen te nemen. Denk hierbij aan zaken als: wordt de beoogde doelgroep bereikt? Is de doelgroep tevreden over het aanbod, hebben ze er daadwerkelijk iets aan? Stopt men eerder dan gewenst? Worden sterke kanten verder versterkt en/of nemen problemen af?

- **Aanvullen plan van aanpak met de stappen die de partner gaat zetten en de afspraken die zijn gemaakt m.b.t. outcome**

Wat gaat de partner in de wijk monitoren om zo zijn aanbod te verbeteren? Beschrijf de afspraken die je hebt gemaakt met de partner in het plan van aanpak.

6. Verbeteracties in verbetercyclus (meten, spreken, verbeteren)

- **Continue bijsturen en verbeteren van proces Wijkprogrammering**

Met elkaar leren we van de opgedane ervaringen in Wijkprogrammering en blijven we verbeteren.

- **In gesprek (blijven) met partners in de wijk over de outcome van aanbod: Wat gaan we anders doen om te verbeteren?**

Stimuleer partners in de wijk om continue te reflecteren, bij te sturen en de kwaliteit van het aanbod te verbeteren. Blijf in gesprek met partners over verbeteracties.

- **Periodiek checken van maatschappelijke resultaten en de bijdrage van de partner in de wijk/ het aanbod.**

Kijk wat qua tijdspad nuttig en haalbaar is om te monitoren m.b.t. maatschappelijk resultaat. Sommige cijfers van Staat van de Jeugd zullen maar één keer in de 4 jaar verschijnen. Sommige cijfers worden elk jaar geüpdatet.

Met elkaar leren we van de opgedane ervaringen in Wijkprogrammering en blijven we verbeteren.

3. Context en werkveld

Als gebiedsadviseur werk je samen met o.a. gebiedsorganisaties, wijkteams, wijkmanagers, CJG, welzijn en (andere) partners in de wijk. Hoewel al deze partijen werken aan dezelfde ambities, namelijk het gezond, veilig en kansrijk opgroeien van jeugdigen in Rotterdam, kunnen belangen en prioriteiten anders zijn. Dat heeft invloed op het aanbod in de wijk. Het is zaak te blijven zoeken naar een gezamenlijke opgave en ambitie en hoe je elkaar hierin kunt versterken en aanvullen.

Samenwerken met partners met een andere organisatie structuur

Wijkprogrammering werkt vanuit een netwerkstructuur. Andere partners (zoals het wijkteam) werken meer vanuit een 'hark' structuur. Dit is een meer klassiek model waarin met name lineair wordt gestuurd. In Wijkprogrammering zijn relaties niet meer één op één en vooral horizontaal (oftewel: niet hiërarchisch).

Als gebiedsadviseur heb je met meerdere actoren in de wijk te maken, deze spelers in de wijk heb je ook nodig om de ambities en maatschappelijke resultaten te bereiken.

Het is van belang om bewust te zijn van dit verschil in organisatiestructuur. Want dit verschil kan zorgen voor knelpunten in de samenwerking. En het vraagt iets van gebiedsadviseurs in de manier van samenwerken met anderen. Denk hierbij ook aan positioneren en engageren, motiverende gespreksvoering en oplossingsgericht werken om als gebiedsadviseur in te zetten bij het voeren van het gesprek met partners in de wijk. Zie [bijlage 7](#) voor meer informatie over motiverende gespreksvoering voor het aangaan van het gesprek met partners in de wijk.

Aansluiting wijkmanagers en gebiedsadviseurs

Het maken van duidelijke afspraken met wijk- en actieteams/ wijkmanagers is essentieel: Wie gaat waar over in welk gebied? Welke opdracht ligt er? Uiteindelijk wil je dat de vijf actiepunten vanuit de wijk- en actieteams aansluiten bij de ambities en maatschappelijke resultaten, zodat je werkt aan gezamenlijke doelen in de wijk. In de praktijk kan dit wel eens anders zijn en dit kan de samenwerking lastig maken. Het kan zijn dat het plan van aanpak voor de activiteiten in de wijk -dat je hebt gemaakt vanuit de cijfers- niet aansluit bij de opdracht van de wijkmanager. In dat geval is het nodig om ruimte te creëren voor het plan van aanpak vanuit Wijkprogrammering, om hiervoor draagvlak te creëren bij de wijkmanager(s) en te zoeken naar waarop je elkaar wel kunt vinden en versterken. Hierbij is positioneren, engageren en motiverende gespreksvoering belangrijk. Wanneer de plannen die je maakt vanuit de wijkanalyse aansluiten bij de opdracht van de wijkmanager, is het makkelijker om samen op te trekken in het uitvoeren van het plan van aanpak. Ook dan is het van belang om duidelijke afspraken te maken over wie welke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden heeft.

In wijken waar grote stedelijke- en soms ook landelijke programma's ingezet worden vraagt dit ook weer iets extra's van de gebiedsadviseur. Dit vraagt van een gebiedsadviseur meer strategisch en tactisch handelen en schakelen op verschillende niveaus. Enkel gesprekken met het wijknetwerk is in dat geval onvoldoende. Er zijn dan niet alleen inhoudelijke verbindingen tussen het wijkprogramma en de andere programma's nodig maar ook opschaling naar andere ambtelijke en soms bestuurlijke tafels, zodat ook langs die kant gewerkt wordt aan draagvlak en besluitvorming.

Voorbeeld: Het 'krachtenveld'

Er sprake is van overlast gevende groepen in de wijk. Directie Veiligheid zet om die reden een Taskforce in. Dit heeft invloed op de Wijkprogrammering. Sluit de aanpak vanuit de Taskforce en de wijkprogrammering bij elkaar aan? Of werkt het elkaar tegen?

Samenwerking accounthouders, aanbieders en gebiedsadviseurs

Een goede wisselwerking tussen de gebiedsadviseurs en de accounthouders, de gemeentelijke contractmanagers van de aanbieders is noodzakelijk. Idealiter is het een samenwerking waarin de accounthouders en de gebiedsadviseurs elkaar opzoeken voor kennis over en de behoeften in wijken. De gebiedsadviseur zoekt op zijn beurt de accounthouder op over de kennis en inkoop van interventies en de monitoring hierop.⁴ De verschillen in werkwijzen van de gebiedsadviseurs en accounthouders bemoeilijken dit. De gebiedsadviseurs zijn meer extern georiënteerd en lijken de complexiteit hiervan te omarmen, terwijl de accounthouders meer intern georiënteerd zijn, waarin werkwijzen bepaald worden door formele procedures en strakke plannings.⁵ Coördinatie hierop is nodig. In de komende periode is verdere uitwerking en opdoen van ervaringen nodig.

4. Randvoorwaarden

Om wijkprogrammering een succes te maken, zijn randvoorwaarden nodig.

In het algemeen zijn dat:

- **Gemeenschappelijke analyse.** Het is noodzakelijk om continue het gesprek te voeren met partners in de wijk.
- **Inhoudelijke input.** Het is noodzakelijk dat alle betrokkenen meegenomen worden in de verbetercyclus en dat inhoudelijke input wordt gebruikt in het verdere proces. Inhoudelijke input van gebiedsadviseurs komt bij de gemeente (bijvoorbeeld bij missende cijfers), input over partners (bijvoorbeeld dat duidelijk wordt dat ze met ongeschoolde medewerkers werken) moet doorstromen naar de gemeente (i.v.m. opnemen van extra kwaliteitseisen in de bestekken). Van belang is om telkens te bezien op welk niveau een punt moet worden opgepakt, via welke agenda en actoren. Zo probeer je continue te verbeteren (meet- spreek en verbetercyclus).
- **Ruimte om te leren.** Wijkprogrammering en de bijbehorende meet- spreek en verbeterbeweging vraagt om ruimte om hiermee te experimenteren en op te reflecteren.
- **Commitment en betrokkenheid.** Het is nodig dat gebiedsadviseurs met elkaar achter Wijkprogrammering staan en dit uitdragen naar buiten.
- **Steun binnen de gemeente voor Wijkprogrammering en positie gebiedsadviseur.** Hierbij hoort ook het uitspreken over hoe om te gaan met wijkactieplannen die niet aansluiten bij de analyse van de wijk binnen Wijkprogrammering of de afstemming met inkoop/accounthouders. Het afdelingshoofd draagt het instrument uit.

Op drie momenten in het proces van Wijkprogrammering heeft de gebiedsadviseur in ieder geval contact met de partners in de wijk 'nodig', ze leveren:

- Input op missende cijfers bij analyse van de wijk
- Input over partners en hun programma's
- Input over benodigd aanbod

⁴ Uit: I. Ben M'hand 'Samen werken of Samenwerken' (2018)

⁵ Uit: I. Ben M'hand 'Samen werken of Samenwerken' (2018)

5. Doelgroep

Gebiedsadviseurs in de gemeente Rotterdam voeren de wijk-programmering in de wijken uit. Zij zijn de spil tussen beleid en praktijk en kennen hun wijken als het gaat om vragen en problemen die er spelen rond jeugd en opvoeding en de activiteiten die hiervoor worden ingezet of zouden moeten worden ingezet. Ook kennen zij de belangrijke spelers in hun wijk en hebben ze enig historisch besef.

Competenties gebiedsadviseurs

Wijkprogrammering vraagt het nodige qua competenties van jou als gebiedsadviseur. Van belang is het om een gezicht te zijn in de wijk voor de voorzieningen, maar ook voor burgers. Dat kan door geregeld met voorzieningen en burgers in gesprek te gaan, zodat je weet wat er speelt. Dat kan bij uitstek goed in hele laagdrempelige activiteiten die voorzieningen organiseren. Daarbij is het tegelijkertijd belangrijk ook afstand te bewaren, te doen aan verwachtingsmanagement en met een cijfermatige analyse te gaan voor wat nodig is en je hierin te positioneren.

Het helpt om voor jezelf na te gaan waar je eigen sterktes liggen en waar je gebruikt kunt maken van kennis en competenties van collega gebiedsadviseurs. Tevens kan men gebruik maken van kwaliteiten bij de gemeente, OBI etc.

De rol van gebiedsadviseur vraagt om een lerende houding en enthousiasme voor een meet-, spreek en verbeterbeweging. Hierbij is het belangrijk om resultaatgericht te zijn. Dit vraagt bijvoorbeeld om ondernemendheid en bewust zijn van de omgeving. Het vermogen om samen te werken met diverse partners en betrokkenen in de wijk is ook erg belangrijk. Durven gaan (en staan) voor kwaliteit en innovatie. En tegelijkertijd ook oog hebben voor de haalbaarheid, het opdelen in kleine haalbare stappen. De rol van gebiedsadviseur vraagt ook het nodige in flexibiliteit en aanpassingsvermogen.

In het algemeen gaat het om deze competenties die belangrijk zijn voor gebiedsadviseurs:

• Netwerken

- Sociale en communicatieve vaardigheden om partners te bewegen voor samenwerken.
- Verbindend leiderschap.
- Contacten kunnen leggen en onderhouden met partners.
- Enthousiasmerend kunnen spreken.
- Omgaan met verschillen in belangen; kunnen (h)erkennen van verschillen in belangen.
- Openheid en sensitiviteit.

• Resultaatgerichtheid

- Kan de opdracht en gewenste resultaat concreet benoemen.
- Weet het doel te bereiken.
- Kan monitoren op resultaat.
- Kan een wijkplan maken o.b.v. cijfers en input van partners.
- Kan doelstelling uit wijkplan realiseren.
- Kan partners mobiliseren om op dezelfde manieren aan hetzelfde doel te werken.

- **Samenwerken**

- In staat om structuur te bieden waarlangs samenwerking kan plaatsvinden.
- Partijen aan tafel krijgen. Organiseert overleggen met de juiste mensen aan tafel.
- Verbindt mensen, faciliteert partijen.
- Enthousiasmeert mensen; ondersteunt netwerk bij inzet binnen Wijkprogrammering.

- **Omgevingsbewustzijn**

- Heeft een 'antenne' voor zaken die spelen in de wijk, ook m.b.t. werkrelaties partners in de wijk.
- Signalen omzetten in acties.

- **Innovatief vermogen**

- Onderzoekt altijd of het beter kan.
- Doorbreekt routines.
- Is in staat nieuwe werkwijze toe te passen.

- **Adviesvaardigheden**

- In staat een advies uit te leggen.
- Beschikt over verschillende overtuigingsstijlen.

- **Analyseren**

- Denk aan verbanden kunnen leggen, hierover feedback vragen en kunnen verwerken, een plan van aanpak kunnen maken en over de voortgang hiervan kunnen rapporten, zowel naar de spelers in de wijk als de accounthouders en ander relevantie partijen bij de gemeente.
- Cijfers kunnen duiden en analyseren.
- Conclusies kunnen trekken op basis van wijkanalyse.
- Doelen opstellen op basis van de wijkanalyse.

Ook is er kennis nodig om de rol van gebiedsadviseur goed te kunnen vervullen. In het kort is deze kennis van belang:

- kennis van methodiek Wijkprogrammering
- kennis van databanken en effectieve interventies
- vermogen kennis te vertalen naar een specifiek wijk/gebied

Rol van de gebiedsadviseur in de wijk

Het is belangrijk om je bewust te zijn van de verschillende rol(len) en positie die je als gebiedsadviseur hebt. Vooral bij het verbinden en organiseren van steun en draagvlak is dit besef belangrijk en kan het soms nuttig zijn om collega te vragen om in jouw netwerk een procesrol te vervullen om de onafhankelijkheid te bevorderen.

Zoals:

- netwerkregisseur
- accounthouder
- opdrachtgever
- partner

Deel 2: Uitvoeren van Wijkprogrammering

Dit deel van de methodiekhandleiding gaat in op de te nemen stappen in het proces van Wijkprogrammering. Er staan tips, aandachtspunten en andere handvatten beschreven.

Informatie, tools en formats ter ondersteuning

Bij Wijkprogrammering gebruik je bepaalde informatie en formats als hulpmiddel. Deze tools ondersteunen je inhoudelijk en procesmatig bij het uitvoeren van wijkprogrammering.

Je maakt gebruik van:

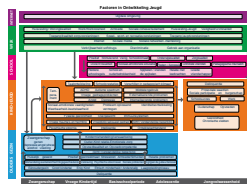
- Staat van de Jeugd: Dashboard en Database
- [Factorenmodel](#)
- [Ranking van factoren](#)
- Laatste versie van het Excel format analyse Wijkprogrammering
- [Procesplaat/praatplaat Wijkprogrammering](#)
- [Format Rapportage Wijkprogrammering](#)

Stap 1.

Staat van de Jeugd & Ambities

- Staat van de Jeugd: kwantitatieve analyse van de wijk
- Consulteren collega/ kwantitatieve analyse voorleggen aan collega met ervaring analyseren en Factorenmodel
- Kwalitatieve analyse: In gesprek met partners in de wijk
- Concept rapportage opstellen (inclusief ambities uit Rotterdam Groeit)

Gebruik
Factorenmodel &
Ranking van factoren

In Wijkprogrammering start je met het in kaart brengen van de situatie in de wijk op basis van de cijfers. Om te weten hoe het gaat met jeugdigen en ouders in de wijk, is het nodig om (de verhalen achter) de cijfers te weten. Ook bekijk je welke risico- en beschermende factoren ‘onder’ deze cijfers liggen. Want een probleem aanpakken is niet altijd oplossen. Zeker bij hardnekkige, complexe problemen is het belangrijk dieper te graven om te zien wat eronder zit. Dat doe je door te kijken naar hoe je kunt inzetten op beschermende- en risicofactoren. Dit zijn als het ware ‘de knoppen waaraan je aan kunt draaien’ om positieve ontwikkeling te versterken en problematiek te verminderen. Pas wanneer dit duidelijk is, kan je later in het proces zorgen dat het aanbod in de wijk hierbij aansluit. Ook zorgt het vaststellen van de situatie in de wijk voor een stevigere positie om het gesprek met de aanbieders in de wijk aan te gaan over het aanbod.

Staat van De Jeugd: kwantitatieve analyse van de wijk

Link naar het Dashboard Buurtmonitor Jeugd Rotterdam:

<https://rotterdam.buurtmonitor.nl/dashboard/Jeugd--cgd7wgfgio16jb/>

Je maakt gebruik van:

- Dashboard Monitor Staat van de Jeugd van de gemeente Rotterdam
- Het Factorenmodel
- De Ranking van factoren
- Laatste versie van het Excel format analyse Wijkprogrammering

In Dashboard Buurtmonitor Jeugd van de gemeente Rotterdam staan (wanneer beschikbaar) de belangrijkste cijfers per gebied en buurt. De cijfers zijn gegroepeerd per pijler: Gezond, Veilig en Kansrijk. Voor elke pijler zijn diverse cijfers beschikbaar. Door de cijfers van jouw wijk te bekijken op het Dashboard krijg je een eerste beeld van wat er speelt in jouw wijk en hoe het er voor staat met jeugdigen en gezinnen.

Let op: In dit

onderdeel gaat het erom dat je zorgvuldig een analyse van een wijk maakt. Je kunt (beargumenteerd) afwijken van deze stappen die staan beschreven. Bijvoorbeeld wanneer het jou helpt bij het zien van samenhang door te starten met het Factorenmodel en de Ranking van factoren en daar de bijbehorende cijfers van de wijk bij noteert. Maak expliciet in jouw analyse/ rapportage hoe jij de analyse hebt aangepakt en welke conclusies jij hieraan verbindt. Het gaat erom dat je onderbouwd (vanuit kennis) keuzes maakt (samen met je partners) voor activiteiten/ aanbod.

Ter ondersteuning zijn de cijfers (indicatoren) over de wijken ook ingevoegd in het Excel Format. Toch adviseren we je om eerst het Dashboard te bekijken, voordat je aan de slag gaat met de cijfers uit het Excel. Dit omdat het Dashboard meer visueel de cijfers weergeeft, en omdat er op het dashboard op de homepage een selectie is gemaakt van een aantal cijfers. Dit helpt in je verdere proces van het cijfers duiden en prioriteren.

> **Kies een wijk uit waarvoor je de stappen doorloopt.**

> **Kies één pijler om mee te starten (Veilig, Gezond of Kansrijk).**

Per pijler zijn er 3 domeinen. Klik op een domein om meer cijfers hierover te bekijken.

Pijler	Domeinen
Veilig	Criminaliteit
	Veilig thuis
	Veilige wijk
Gezond	Sociaal emotionele gezondheid
	Gezond gedrag
	Algemene gezondheid
Kansrijk	Werk
	Schoolprestaties
	Meedoen aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk

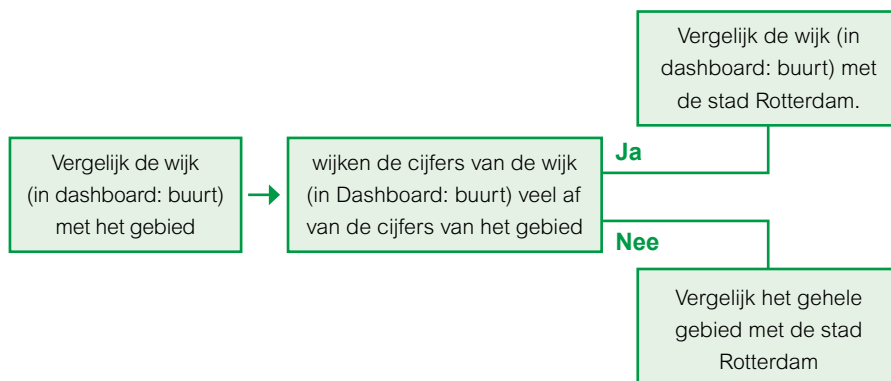

Let op: In het Dashboard buurtmonitor Rotterdam wordt gebruik gemaakt van de term 'gebied' en 'buurt'. Hierin verwijst 'buurt' naar de indeling van CBS wijken, welke zo goed als overeen komt met de indeling in wijken in de gemeente Rotterdam. Selecteer dus 'buurt' wanneer je een wijk wilt bekijken. Je kunt 'gebied' selecteren om de 'buurt' mee te vergelijken. Zie schema hiernaast voor de keuze om 'buurt' of 'gebied' aan te klikken in het dashboard.

> Bekijk de cijfers van de wijk (evt. gebied) waarin je inzoomt.

Begin op het Dashboard, om een eerste indruk te krijgen van jouw wijk. Op het startscherm van het Dashboard staan een aantal domeinen per pijler (Gezond, Kansrijk, Veilig). Klik op de domeinen om de cijfers van de onderliggende indicatoren te bekijken. Kijk vervolgens ook in het Excel format voor de cijfers van jouw wijk.

Zie schema hieronder. Dit schema kan helpen bij het gebruik van het Dashboard.

- Wijken de cijfers tussen de wijk (in Dashboard: buurt) en het gebied veel af? Dan vergelijk je deze wijk (Dashboard: buurt) met de stad.
- Wijken de cijfers tussen de wijk (Dashboard: buurt) en het gebied niet (veel) af? Dan kun je het gebied met de stad vergelijken. Er zijn namelijk vaak meer cijfers beschikbaar op gebiedsniveau.
- Andere optie is dat je kiest voor een 'hogere' schaal (gebiedsniveau) wanneer er op de 'kleinere' schaal (wijkniveau) geen of te weinig cijfers zijn.

> Benchmarks: Vergelijk de cijfers van de wijk met gebied en/of stad en/of landelijk

Door cijfers te vergelijken met het Rotterdamse gemiddelde, landelijk gemiddelde of vergelijkbare wijken krijgt het getal meer context. Het helpt om te bekijken in hoeverre bepaalde problematiek meer of minder voorkomt dan gemiddeld. Gebruik deze informatie ook bij het duiden van de cijfers en in gesprek met partners later in het proces. Wat vinden we van de cijfers? Vinden we dit veel of niet?

Voorbeeld: Vergelijken cijfers van de wijk met het Rotterdams gemiddelde

Een hoger percentage van de jongeren uit de wijk werkt, ten opzichte van het Rotterdams gemiddelde. Ook op latere leeftijd werkt een grotere percentage of zit op een opleiding t.o.v. het Rotterdams gemiddelde. 91% van de jongeren in de wijk van 15 t/m 26 jaar heeft werk of volgt een opleiding, t.o.v. Rotterdams gemiddelde van 83%. In het factorenmodel is te zien dat schoolsucces in de jongvolwassen leeftijd samenhangt met werk. Percentage 18 t/m 22 jarigen zonder startkwalificatie is lager dan het Rotterdams gemiddelde maar is nog vrij hoog in vergelijking met landelijk gemiddelde.

Voorbeeld

Pijler: Kansrijk
Domein: (School)verzuim
Indicatoren: Schoolprestaties/
behalen school-
diploma 0-12 jaar

Cijfers interpreteren, duiden en prioriteren (Want cijfers spreken niet voor zich)

Voordat je de situatie in de wijk kan vaststellen is het nodig om cijfers te interpreteren, te duiden en te bekijken hoe cijfers met elkaar samenhangen. Van welke beschermende en risicofactoren is te verwachten dat zij samenhangen met de cijfers van jouw wijk, en zijn mogelijke 'achterliggende oorzaken' van deze cijfers? Gebruik hierbij het Factorenmodel en de Ranking van factoren.

Factorenmodel

- Gebaseerd op literatuuronderzoek (wetenschappelijke literatuur).
- Laat zien welke beschermende en risicofactoren met elkaar samenhangen en welke factoren het meeste invloed hebben (negatief dan wel positief) op de ontwikkeling van kinderen.
- Verdeelt risico- en beschermende factoren in verschillende 'leefgebieden'
 - internet, wijk, school, ouders/gezin, kind/jeugdige
- Je kunt zien in welke leeftijdsfase een factor vooral speelt
 - zwangerschap, vroege kindertijd, basisschool leeftijd, adolescentie, jongvolwassenheid.
- Helpt je om te bepalen 'aan welke knoppen te draaien' (onderliggende oorzaken) en op welke leeftijdsfase je dit het beste kunt doen.

Zie [bijlage 3](#) voor een meer uitgebreide uitleg van het Factorenmodel.

Ranking van Factoren⁶

- Gebaseerd op literatuuronderzoek (wetenschappelijke literatuur).
- Top 5 van factoren die het meest met andere factoren samenhangen
- Op basis van:
 - relevantie (de bijdrage van een factor aan een subdoel)
 - impact (de mate waarin een factor invloed heeft op andere factoren, conform de inzichten van breed spectrum preventie van prof. Hosman)
 - prevalentie (hoe vaak factor voorkomt onder de populatie)
- Door in te zetten op een van deze factoren is de kans groot dat dit invloed heeft op verminderen van andere risicofactoren of versterken van beschermende factoren in de wijk.
- Helpt om prioriteit te bepalen in de wijk (Op welke factoren ga je je samen met partners in de wijk op richten?).

> Wat is het beeld van de wijk vanuit de cijfers?

Waar wijken de cijfers af van het gemiddelde van Rotterdam? Of wat valt op als je jouw wijk vergelijkt met het hele gebied, of met een vergelijkbare wijk? Of wijkt een cijfer niet heel erg af van het gemiddelde van Rotterdam, maar vind je dit cijfer om een andere reden opvallend?

> Bekijk welke factoren horen bij deze cijfers/ samenhangen met deze cijfers.

Het is te verwachten dat deze factoren invloed hebben op deze cijfers. De factoren zijn als het ware 'de knoppen' waaraan je kunt draaien om problematiek in de wijk te verminderen en positieve ontwikkeling te versterken. Dit zijn factoren die genoemd staan in het Factorenmodel. De factoren uit dit model die horen bij de pijler, staan genoemd in het Excel format.

Tip

Het Factorenmodel en Ranking van factoren zijn belangrijke onderdelen van Wijkprogrammering. Neem de tijd om de handleidingen in [Bijlage 3](#) en [Bijlage 4](#) te lezen, te oefenen met het gebruik van deze tools en te sparren hierover met collega gebiedsadviseurs.

⁶ Er wordt in 2019 gewerkt de doorontwikkeling van dit model.

> **Check de positie van deze factoren in Ranking van factoren.**

Zie tabel hieronder, of zie [bijlage 4](#). Hierin is te zien welke factoren het meest samenhangen met problematiek in jeugd en opvoeding. Door in te zetten op een van deze factoren is de kans groot dat dit invloed heeft op verminderen van andere problematiek van jeugdigen. De Ranking van factoren helpt om prioriteit te bepalen in de wijk.

Factor	Ranking
Emotionele en sociale vaardigheden	1
Ouderlijke psychopathologie	2
Sociaal economische status	2
Opvoedingsvaardigheden	2
Psychosociale problemen	3
Lage opleiding / verzuim / voortijdig schoolverlaten / slechte schoolprestaties	3
Woonomgeving / slechte buurt	3
Middelengebruik	4
Mishandeling	4
Criminaliteit	5
Sport / beweging (individueel)	5
Stimuleren vanuit omgeving cultuur	5
Stimuleren / bekendheid sport	5
Temperament	5
Toegang voorzieningen	5
Voeding	5
Zwakke binding met buurt	5

Tabel: Ranking van factoren.

> **Bekijk of er uit het Factorenmodel aanwijzingen komen voor de leeftijd van jeugdigen/ouders waarop je (het beste) zou kunnen ingrijpen voor die factor.**

In het Factorenmodel staat helemaal onderaan de indeling: zwangerschap, vroege kindertijd, basisschoolleeftijd, adolescentie, jongvolwassenheid. Voor meer preventie zal je in het algemeen eerder moeten inzetten.

Voorbeeld: Leeftijdsfase Factorenmodel

Waarom is het goed om ook te kijken naar op welke leeftijd je zou kunnen ingrijpen op een factor? Een voorbeeld. Uit de cijfers blijkt dat er veel problemen zijn met overlast gevend gedrag van jeugdigen. Dit hangt samen met de lage ouderbetrokkenheid en met schoolverzuim. Je kan op verschillende leeftijden aanbod inzetten. Bijvoorbeeld in de fase van basisschoolleeftijd en dan inzetten op de ouderbetrokkenheid. Of in de fase van adolescentie en dan zowel op ouderbetrokkenheid als preventie van schoolverzuim. Beide kunnen bijdragen aan verminderen van de overlast. Voor meer preventie zal je in algemeen eerder moeten inzetten!

> **Bekijk of je aanwijzingen kunt vinden over op welk leefgebied je zou kunnen ingrijpen op deze factor.**

In het Factorenmodel staat dit helemaal onderaan. Deze indeling staat benoemd in het Factorenmodel: digitale omgeving/sociale media, wijk, school, ouders/gezin, kind/jeugdige.

Voorbeeld: Leefgebied uit Factorenmodel gebruiken

In het voorbeeld hierboven m.b.t. problemen met overlast gevend gedrag van jeugdigen wordt er ingezet op ouders/gezin en kind/jeugdige. Ter aanvulling hiervan zou je ook kunnen inzetten op bepaalde leefgebieden. Als je kijkt naar het Factorenmodel wordt duidelijk dat voldoende mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding in de wijk ook kan bijdragen aan het terugdringen van de overlast.

> **Kijk naar waar de cijfers vandaan komen.**

Aangezien cijfers niet voor zich spreken, is het aan te raden ook te kijken naar waar het cijfer vandaan komt. Wat is de bron? Hoe wordt het gemeten? Wat weet je al over deze bron/ manier van meten (voor- en nadelen)?

> **Bekijk of je cijfers mist die nodig zijn om een (beter) beeld te schetsen van de wijk.**

Waar heb je deze cijfers voor nodig? Waar zou je deze cijfers vandaan kunnen halen? Als er belangrijke cijfers ontbreken voor de kwantitatieve analyse, signaleer je dit en bespreek je met partners en OBI welke stappen jullie zetten om te zorgen dat jullie de volgende keer over deze cijfers beschikken.

> **Noteer voor jezelf een beknopte (deel)analyse van de cijfers op dit domein.**

Cijfers spreken niet voor zich! Wat valt je op als je de cijfers en de bijbehorende beschermende- en risicofactoren als geheel bekijkt? Welke samenhang zie je tussen de cijfers op dit domein? Komt dit beeld wat uit de cijfers ontstaan overeen met de kennis die je al had over de wijk?

Voorbeeld van interpreteren cijfers

Je ziet op de pijler Kansrijk in het Dashboard deze cijfers: 26% werkt meer dan 12 uur in de leeftijd 15- 26 jaar. Het percentage is veel lager dan het gemiddelde in Rotterdam. Als je alleen naar dat cijfer zou kijken, zou je dit cijfer zien als problematiek met prioriteit. Maar door dit cijfer te combineren met andere cijfers over de wijk over deelname spotclubs, schoolverlaters etc. weet je dat het relatief goed gaat in de wijk met de jeugd, dat het merendeel van de jeugd op school zit of studeert. Dat kan de reden zijn dat er minder jeugdigen werken.

> **Voer bovenstaande stappen uit voor alle drie de domeinen binnen de pijler.**

> **Noteer een korte analyse van de cijfers per pijler.**

Dit is het begin van de concept kwantitatieve analyse.

> **Voer bovenstaande stappen uit voor alle drie de pijlers.**

Tip

Benut ook de kennis bij collega gebiedsadviseurs en OBI over hoe cijfers worden gemeten en de voor- en nadelen hiervan.

Aandachtspunt

Probeer niet op voorhand alle cijfers te hebben.

Als je teveel cijfers hebt, is de kans dat je het overzicht verliest. Probeer ook niet (teveel) in discussie te gaan met partners over de cijfers, maar ga het gesprek aan over ambities en gewenst aanbod.

> **Bekijk het totaalbeeld van de cijfers op de drie pijlers en noteer dit in de concept kwantitatieve analyse.**

Dit gedeelte is als het ware de conclusie van jouw eerdere analyse van de cijfers, je brengt hiermee alle analyses samen. Welke samenhang zie je tussen de analyse per pijler? Komen factoren binnen de pijlers meerdere keren voor? Zorg voor een navolgbare analyse. Maak dus zoveel mogelijk expliciet, zodat ook anderen jouw analyse begrijpen.

Voorbeeld: Totaalbeeld

In de cijfers over jouw wijk zie je dat veel jeugdigen geen startkwalificatie halen, veel spijbelen en dat de wijk waarin zij wonen wordt ervaren als onveilig. De factor die onder andere samenhangt met deze problematieken is armoede. Het is als het ware een overkoepelende factor die op meerdere domeinen of pijlers invloed heeft. Armoede is een lastige factor om binnen jouw invloedssfeer als gebiedsadviseur aan te pakken met aanbod in de wijk. Maar het geeft wel informatie en inzicht over de samenhang van de cijfers. Het helpt om een (totaal) beeld te krijgen, de cijfers te interpreteren.

Ambities: de doelen uit Rotterdam Groeit

In Rotterdam Groeit (Wiering, 2015)

zijn doelen benoemd per pijler.

Dit zijn de ambities. Deze stedelijke ambities zijn voor elke wijk gelijk.

Maatschappelijke resultaten (stap 2) stel je op per wijk.

Consulteren collega/ kwantitatieve analyse voorleggen aan collega met ervaring in analyseren en met Factorenmodel

Bespreek jouw kwantitatieve analyse van de wijk met een collega met ervaring in analyseren en met het Factorenmodel en Ranking van factoren. Bespreek de analyse en de overwegingen die je hierin hebt gemaakt. Dit helpt om jouw analyse nog scherper te krijgen, jouw overwegingen en keuzes te expliciteren. Het helpt ook bij het zorgen voor meer uniformiteit in de werkwijze van de verschillende gebiedsadviseurs. Uiteraard kun je ook jouw analyse daarnaast ook bespreken met een collega gebiedsadviseur.

Kwalitatieve analyse: in gesprek met partners in de wijk

Presenteer deze kwantitatieve analyse die jij hebt gemaakt op basis van de cijfers, Factorenmodel en Ranking van factoren aan partners in de wijk. Ga vervolgens in gesprek hierover. Het doel van dit gesprek is niet alleen het toetsen van de cijfers aan de praktijk, maar ook het creëren van draagvlak bij partners door het gezamenlijk vaststellen van maatschappelijke resultaten voor de jeugd in de wijk. Partners in de wijk hebben praktijkervaring in de wijk, en kunnen helpen om de cijfers te duiden. Dit geeft input voor de kwalitatieve analyse.

Hoeveel gesprekken/ bijeenkomsten en in welke samenstelling is aan jou om gebiedsadviseur om te bepalen. Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de situatie in de wijk, en de relatie die je hebt met partners in de wijk. Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om in Stap 1 de kwantitatieve analyse te bespreken met partners, en later pas in gesprek te gaan over het maatschappelijk resultaat (stap 2). Het is ook mogelijk om het gesprek met partners in de wijk over Stap 1 en Stap 2 te bundelen.

> **Gebruik de concept kwantitatieve analyse als uitgangspunt voor het gesprek met partners.**

Als gebiedsadviseur is het belangrijk om te positioneren; verduidelijken wat de werk-

wijze van Wijkprogrammering inhoudt en wat deze werkwijze oplevert. Probeer te voorkomen dat je belandt in een discussie over de cijfers met de partner(s) in de wijk.

Kernvragen in dit gesprek zijn:

- Herkennen de partners het geschetste beeld van de wijk?
- Hoe komt het?
- Wat vinden ze ervan?
- Herkennen de partners zich in de maatschappelijke resultaten? (Deze vraag stel je of al in Stap 1 of pas in Stap 2. Afhankelijk van de keuzes die je maakt in het plannen van gesprekken met partners in de wijk.)

Wanneer partners in de wijk zich niet herkennen in het geschetste beeld van de wijk, kun je denken aan onderstaande vervolgvragen:

- Welke cijfers uit de wijkanalyse worden niet gedeeld door de praktijk? Of welke signalen uit de praktijk zijn niet terug te zien in de cijfers?
- Is er een verklaring voor de discrepantie tussen de cijfers en (de beleving vanuit) de praktijk?
- Wanneer de praktijk zich wil richten op bepaalde signalen die zij opvangen vanuit de wijk, maar wanneer deze signalen niet terug te zien in de cijfers: Welke cijfers zou je aanvullend nodig hebben om die signalen uit de praktijk te stoelen met cijfers? (terugleggen bij OBI)

Bij het voeren van het gesprek met de partners uit de wijk heb je te maken met de relatie met de partners in de wijk en andere zaken die invloed hebben op de Wijkprogrammering.

> **Bereid het gesprek met de partners voor.**

Voordat je in gesprek gaat met de partners in de wijk is het belangrijk om in te schatten hoe de analyse van de cijfers en de ambities voor de wijk zich verhouden met wat er speelt in de wijk. Dit helpt om de insteek van het gesprek te kiezen, en je hierop voor te bereiden.

Voorbeelden van (vereenvoudigde) uitgangssituaties:

- De kwantitatieve analyse van de wijk vanuit Wijkprogrammering en het beeld dat partners in de wijk hebben komen overeen.
- De ambities voor de jeugd in de wijk vanuit de partners in de wijk en de wijkprogrammering komen deels overeen.
Je bespreekt overeenkomsten en verschillen. De overeenkomsten krijgen hoogste prioriteit, daar ga je mee aan de slag. Over de verschillen praat je door, je probeert erachter te komen waar ze vandaan komen en hoe ze kleiner gemaakt kunnen worden. Missen er cijfers? Zijn cijfers niet actueel genoeg? Kun je via het Factorenmodel toch tot gezamenlijkheid komen omdat er wel samenhang is tussen de verschillen die gezien worden?
- De ambities van de partners in de wijk en de Wijkprogrammering komen niet overeen. Er is (mogelijk) zelfs sprake van een tegengestelde opdracht. In dit geval is het belangrijk om te engageren (motiveren van partners tot actieve deelname, motiveren om de verbinding aan te gaan met wijkprogrammering). Gebruik hierbij elementen uit motiverende gespreksvoering.

> **Ga na met wie je in gesprek wilt.**

Welke betrokkenen heb je nodig? Is degene waar je een afspraak mee hebt, degene met het juiste mandaat om de afspraken te maken die nodig zijn?

Samen is de sleutel

Hoe meer je samen met partners het proces doorloopt, zoals het spreken over de cijfers (staat van de jeugd) en het opstellen van ambities en maatschappelijke resultaten, hoe meer het ook collectieve ambities en maatschappelijke resultaten worden.

Concept rapportage opstellen

Na het gesprek met de partners vul je de kwantitatieve analyse aan met de kwalitatieve informatie over de wijk. Zet in de concept rapportage ook de (stedelijke) ambities die voor elke wijk gelden.

> De verzamelde informatie in het gesprek met partners en feedback van collega(s) werk je uit tot een concept rapportage.

Gebruik hierbij het rapportage format als hulpmiddel ([bijlage 6](#)). Dit rapportage-format is een hulpmiddel en is dus niet leidend. Het in woorden opschrijven van de gedachtegang achter de door jouw gemaakte keuzes in de kwantitatieve analyse helpt in het overbrengen van dit verhaal aan partners. Ook helpt het noteren van deze informatie in het meer onderbouwd keuzes maken voor aanbod in de wijk (Stap 3). Beschrijf ook de belangrijkste punten uit de kwalitatieve analyse, de input van partners in de wijk en hoe die deze input de keuze voor/prioritering van maatschappelijke resultaten hebben beïnvloed.

De hulpvragen in het rapportageformat kunnen helpen om je verhaal expliciet te maken. Gebruik de onderdelen uit het format die jou helpen om dit te doen. Gebruik voor het maken van deze rapportage de informatie die je al hebt opgeschreven in het Excel format. Maak de rapportage begrijpelijk voor collega's en partners in de wijk, het verhaal moet goed te volgen zijn.

Stap 2.

Maatschappelijk resultaat

- [Formuleren van maatschappelijke resultaten vanuit de analyse](#)
- [Aanvullen concept rapportage \(incl. argumentatie keuze maatschappelijke resultaten\)](#)
- [Consulteren collega/ concept rapportage voorleggen aan collega gebiedsadviseur](#)
- [In gesprek met partners in de wijk over maatschappelijke resultaten](#)

In Stap 2 van Wijkprogrammering ga je (samen met partners) concrete maatschappelijke resultaten voor de wijk opstellen. De maatschappelijke resultaten voor de wijk zijn een logisch gevolg uit de kwantitatieve en kwalitatieve analyse uit stap 1. Het opstellen van maatschappelijk resultaat is belangrijk: het maakt concreet waar je met elkaar aan gaat werken. Het formuleren van maatschappelijk resultaat is om met elkaar te leren en te verbeteren. En niet om op af te rekenen.

Formuleren van maatschappelijke resultaten vanuit de analyse

Dit is een belangrijk onderdeel in de werkwijze van Wijkprogrammering. Door het opstellen van maatschappelijke resultaten maak je samen met partners in de wijk concreet waar jullie in de wijk voor gaan, wat willen jullie bereiken? Met elkaar bepalen welke maatschappelijke resultaten jullie willen behalen, dat motiveert een ieder zijn bijdrage te leveren om dit te kunnen behalen. En het zorgt ervoor dat je op een later moment ook kunt meten of er in de wijk vooruitgang is geboekt richting het behalen van de maatschappelijke resultaten.

> Formuleer maatschappelijke resultaten voor de wijk.

Dit doe je zoveel mogelijk samen met de partners in de wijk. Dit is belangrijk in het creëren van eigenaarschap en draagvlak.

De stap van de analyse van de Staat van de jeugd naar het formuleren van maatschappelijke resultaten is een lastige stap, omdat het een vertaalslag vraagt van abstracte cijfers en praktijkervaringen naar gedragen, concrete en meetbare resultaten. Onderschat deze stap niet. Het kan helpen om eerst voor jezelf concept maatschappelijke resultaten op te stellen vanuit de analyse, voordat je in gesprek gaat met partners in de wijk. Zo oefen je eerst zelf met de gedachtegang richting maatschappelijk resultaat en het formuleren van een maatschappelijk resultaat.

Het helpt de keuzes te onderbouwen door jouw overwegingen en tussenstappen te expliciteren. Zo is het ook voor anderen beter te begrijpen waarom in jouw wijk het juist belangrijk is om aan die maatschappelijke resultaten te werken.

Tip

*Zorg dat de maatschappelijke resultaten voor de wijk een logische keuze zijn vanuit stap 1 ([Staat van de Jeugd](#); de [kwantitatieve en kwalitatieve analyse](#)). **Waarom is het juist in die wijk zo belangrijk om aan die maatschappelijke resultaten te werken?***

Verschil ambitie, maatschappelijk resultaat en indicator

Een ambitie is de stip op de horizon, hetgeen waar we met elkaar naar streven. De ambities staan genoemd in Rotterdam Groeit. Zoals: Meer jeugdigen in Rotterdam leveren betere prestaties op school en behalen hun schooldiploma. Dit is erg breed. Daarom helpt het om een maatschappelijk resultaat op te stellen voor jouw wijk. Dit is een meer concreet resultaat om met elkaar aan te werken. Bijvoorbeeld: In wijk X is de ouderbetrokkenheid bij 4-11 jarigen over 1 jaar toegenomen met 5%; is er over 3 jaar 2% minder schoolverzuim onder 12-18 jarigen. Om te weten of je met je partners in de wijk daadwerkelijk richting het behalen van het maatschappelijke resultaat gaat, is het nodig om met elkaar te bepalen hoe jullie kunnen zien waaraan het goed gaat. Dit is een indicator. Indicatoren zijn te vinden in de Staat van de Jeugd. Bijvoorbeeld: aantal jeugdigen met een startkwalificatie. Of schoolverzuim onder een bepaalde leeftijdsgroep.

Maatschappelijke resultaten zijn een houvast voor verdere stappen. Met indicatoren uit de Staat van de Jeugd meet je de maatschappelijke resultaten om na te gaan of deze gehaald worden en om hierop bij te kunnen sturen. Afhankelijk van de meetmomenten van de indicatoren die voor jouw resultaten van belang zijn kun je vaker of minder vaak bijsturen.

Eén of meerdere indicatoren om maatschappelijk resultaat te meten?

Het kan zijn dat je een maatschappelijk resultaat hebt opgesteld (samen met je partners in de wijk) dat 1 op 1 te meten is met een indicator. Dan is het maatschappelijk resultaat met een bepaald percentage al heel concreet. Een voorbeeld van een één op één relatie tussen maatschappelijk resultaat en de indicator:

- Maatschappelijk resultaat: In 2020 willen we dat ..% jongeren een kwalificatie behaalt voor werk of vervolgonderwijs.
- Indicator: Aantal jongeren dat school verlaat zonder startkwalificatie.

Maar niet alles wordt direct gemeten als een indicator. Ook is het niet altijd mogelijk om het maatschappelijk resultaat één op één te meten met een indicator. Het kan in dat geval nodig zijn om meerdere indicatoren te benoemen waaruit je kunt aflezen of er vooruitgang wordt geboekt op het maatschappelijk resultaat. Het maatschappelijke resultaat wordt dan concreet gemaakt met behulp van de indicatoren. Bijvoorbeeld:

- Maatschappelijk resultaat: In 2020 willen we dat ..% jongeren een gezonde leefstijl hebben.
- Indicatoren:
 - Aantal jongeren dat niet rookt
 - Aantal jongeren dat lid is van een sportvereniging
 - Aantal jongeren met matig alcohol gebruik.

Bij bovenstaand voorbeeld is het belangrijk om met elkaar af te spreken wanneer er aan het resultaat wordt voldaan. Stel dat het maatschappelijk resultaat luidt dat het percentage jongeren met een gezonde leefstijl over 4 jaar is toegenomen met 5%. De indicatoren vinden we terug in de Staat van de Jeugd en zijn: sporten, niet roken en matig alcoholgebruik. Wanneer kunnen we dan zeggen dat het resultaat is behaald? Dit hangt af van de afspraken die je hierover met elkaar maakt (en de mogelijkheden die er zijn met betrekking tot de beschikbare data). Het is goed om hierover met partners in de wijk het gesprek over aan te gaan. Hieronder staan een paar voorbeelden uitgewerkt.

Voorbeeld: Maatschappelijk resultaat meten met meerdere indicatoren

Voorbeeld 1.

In dit voorbeeld wordt afgesproken dat het resultaat is behaald als op alle indicatoren een verbetering plaatsvindt van 5%, dus 5% meer jongeren die sporten, 5% meer jongeren die niet roken en 5% meer jongeren die matig alcohol gebruiken. In cijfers:

Aantal jongeren in 2014	1000
Aantal en percentage jongeren dat sport	600 (60%)
Aantal en percentage jongeren dat niet rookt	800 (80%)
Aantal en percentage jongeren dat matig alcohol gebruikt	650 (65%)
Aantal jongeren in 2018	1100
Aantal en percentage jongeren dat sport	715 (65%)
Aantal en percentage jongeren dat niet rookt	935 (85%)
Aantal en percentage jongeren dat matig alcohol gebruikt	770 (70%)

Voorbeeld: Maatschappelijk resultaat meten met meerdere indicatoren

Voorbeeld 2.

Voor het behalen van het maatschappelijk resultaat in dit voorbeeld wordt uitgegaan van de aan- of afwezigheid van de combinatie van indicatoren bij de jongeren. Er wordt dus gekeken naar de jongeren die sporten, niet roken en matig alcoholgebruiken. Wanneer er na vier jaar 5% meer jongeren zijn die in deze groep vallen, dan is het resultaat behaald. Belangrijk aandachtspunt is dat er cijfers beschikbaar zijn met betrekking tot deze combinatie. In cijfers:

Aantal jongeren in 2014	1000
Aantal en percentage jongeren dat sport, niet rookt én matig alcohol gebruikt	400 (40%)
Aantal jongeren in 2018	1100
Aantal en percentage jongeren dat sport, niet rookt én matig alcohol gebruikt	495 (45%)

Voorbeeld 3.

In dit voorbeeld wordt afgesproken dat het resultaat is behaald als er in totaal 5% meer jongeren zijn die op minimaal één van de indicatoren 'gezond' scoren. In tegenstelling tot in voorbeeld 1 wordt hier afgesproken dat de scores op de verschillende indicatoren niet evenredig hoeven te verbeteren, maar dat er overall sprake moet zijn van een verbetering van 5%. In cijfers:

Aantal jongeren in 2014	1000	Gemiddeld %
Aantal en percentage jongeren dat sport	600 (60%)	
Aantal en percentage jongeren dat niet rookt	800 (80%)	$(60+80+65/3)$ $= 68,3\%$
Aantal en percentage jongeren dat matig alcohol gebruikt	650 (65%)	
Aantal jongeren in 2018	1100	
Aantal en percentage jongeren dat sport	759 (69%)	$(69+84+67/3)$ $= 73,3\%$
Aantal en percentage jongeren dat niet rookt	924 (84%)	
Aantal en percentage jongeren dat matig alcohol gebruikt	737 (67%)	

Richt je op inhoudelijke maatschappelijke resultaten

Er zijn drie vormen van maatschappelijke resultaten die we in de praktijk vaak zien:

- Inhoudelijke maatschappelijke resultaten
 - zoals 'x procent van de jongeren behaalt een kwalificatie voor werk of vervolgopleiding'.
- Procesresultaten
 - zoals 'betere samenwerking tussen partners in de geboortezorg'
- Randvoorwaardelijke doelen
 - zoals 'een goed functionerend facturatie- en declaratiesysteem'.

In wijkprogrammering stellen we inhoudelijke maatschappelijke resultaten op. Waarom? Omdat deze iets zeggen over waar het écht om gaat: de kinderen en gezinnen in de wijk.

Aanvullen concept rapportage (inclusief argumentatie keuze maatschappelijke resultaten)

In stap 1 heb je in de concept rapportage de kwantitatieve analyse beschreven en aangevuld met belangrijke punten uit het gesprek met partners in de wijk over hoe het er volgens hen voor staat met jeugd en gezin in de wijk (kwalitatieve analyse). Je vult nu deze concept rapportage aan met de opgestelde maatschappelijke resultaten voor de wijk en de belangrijkste overwegingen voor deze keuze van deze maatschappelijke resultaten.

Voorbeeld:

Keuze maatschappelijke resultaten in concept rapportage

- In 2019 willen we dat 5% meer ouders/opvoeders de wijk als veilig voor hun kinderen ervaren.
- In 2019 zien we een toename van 5% van jeugdigen tussen 10 en 18 jaar oud die actief zijn in een sportclub of vereniging
- In 2019 hebben we bereikt dat het percentage jongeren van 18-22 jaar met startkwalificatie op het niveau is van het landelijk gemiddelde.

We kiezen in deze wijk voor deze maatschappelijke resultaten, omdat uit het kwantitatieve analyse en het gesprek met de partners in de wijk blijkt dat de wijk als onveilig wordt ervaren. Ook halen weinig jongeren een startkwalificatie. Een onveilige wijk hangt mogelijk negatief samen met het schoolsucces van jongeren (risicofactor uit factorenmodel). Speel- sport en recreatievoorzieningen hangen samen met 'Veilige wijk'. Om die reden kiezen we ook een maatschappelijke resultaat dat zich daarop richt. We verwachten dat werken aan deze maatschappelijke resultaten elkaar versterken. We zien o.a. deze (mogelijk) samenhang: Veilige wijk > beschermende factor > school(succes). Speel- en sportvoorzieningen > beschermende factor > veilige wijk.

Tips

Het formuleren van maatschappelijk resultaat:

- ***Maak zo concreet mogelijk.***
Noem bijvoorbeeld een percentage en jaar.
 - *'Over 4 jaar hebben we bereikt dat het aantal jeugdigen dat sport met 15% is gestegen'.*
- ***Het formuleren van maatschappelijk resultaat is om met elkaar te leren en te verbeteren. En niet om op af te rekenen.***
- ***Formuleer het maatschappelijke resultaat zo veel mogelijk positief.***
Dit stimuleert.

Tip

Maak de keuze voor maatschappelijke resultaten in de rapportage expliciet: waarom kies je voor dit maatschappelijke resultaat (in overleg met partners in de wijk)?

Consulteren collega/ concept rapportage voorleggen aan collega gebiedsadviseur

Ook in deze stap is het waardevol om een collega te consulteren en de concept rapportage die je tot nu toe hebt opgesteld, aan een collega voor te leggen. Dit helpt om jouw verhaal sterker te maken, wat helpt in het verdere proces.

> Leg jouw concept rapportage van de wijk voor aan een collega en scherp de concept rapportage verder aan.

De rapportage van jouw wijk met het verhaal achter de cijfers, de afwegingen en keuzes die je gemaakt hebt en het beeld dat het jou heeft opgeleverd leg je voor. Dit is inclusief de geformuleerde, gedragen, meetbare maatschappelijke resultaten. Je scherpt de rapportage aan op basis van de feedback die je kreeg van jouw collega.

In gesprek met partners over maatschappelijk resultaat

Het opstellen van maatschappelijke resultaten doe je zoveel mogelijk samen met partners in de wijk. Zij zijn degene die met hun aanbod een bijdrage moeten gaan leveren om deze maatschappelijke resultaten te behalen. Het is dus belangrijk om draagvlak te creëren, zodat het gedragen en gezamenlijke maatschappelijke resultaten worden.

Wanneer en hoe je in gesprek gaat met partners is afhankelijk van de situatie in de wijk en de relaties die je hebt met de partners in de wijk. Hierin maak je als gebiedsadviseur zelf afwegingen en keuzes.

Hoe voer je het gesprek met partners in de wijk en andere betrokkenen?

Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om:

- Een op één gesprekken te voeren met partners in de wijk. Vaak is dit nodig in combinatie met andere gesprekken (bijvoorbeeld gezamenlijke bijeenkomsten met meerdere partners).
- Een bijeenkomst met alle partners en betrokkenen te organiseren. Dit vraagt goede voorbereiding en inzet van werkvormen om slagvaardig te blijven. Voordeel is dat aanbieders ook overzicht hebben in het totaal en er direct gewerkt wordt aan draagvlak en het gezamenlijk werken aan maatschappelijk resultaat.
- Het gesprek met partners in sommige wijken samen met een andere gebiedsadviseur te voeren. Bijvoorbeeld wanneer de partner in veel wijken actief is, of wanneer je eenzelfde aanbod nodig hebt in een aantal wijken. Of wanneer er meer actie nodig is om draagvlak te creëren voor wijkprogrammering.
- Per pijler of per factor met de partners in gesprek gaan over de maatschappelijke resultaten. Dit is om het voor jezelf behapbaar te houden. Als gebiedsadviseur moet je wel het totaalplaatje van de analyse en de maatschappelijke resultaten blijven overzien.

Het is natuurlijk ook mogelijk om een combinatie van bovenstaande keuzes maken. Afhankelijk van wat er op welk moment in jouw wijk nodig is. Houd in ieder geval bij de voorbereiding van het gesprek met partners rekening met zaken als:

- Hoe is de relatie met de partner(s) in de wijk?
- Hoe is de relatie of samenwerking tussen de partners in de wijk? Kennen ze elkaar al? Is er sprake van concurrentie tussen de partners?
- Verwacht je weerstand van partners wat betreft wijkprogrammering?
- Hoe werk je samen met de accounthouder met voorbereiden en voeren gesprekken?

Samen is de sleutel

Hoe meer je samen met partners het proces doorloopt bij het opstellen van maatschappelijke resultaten, hoe meer het gezamenlijk en gedragen maatschappelijke resultaten worden.

Tips

Vraag ook eens collega gebiedsadviseurs naar hun ervaringen met het betrekken van partners in de wijk. Dit kan je mogelijk op ideeën brengen voor jouw aanpak.

Reflecteer regelmatig: Wat ging goed bij het betrekken van partners in de wijk? Wat wil je een volgende keer anders doen?

Praktijkvoorbeeld: Gebiedsadviseurs aan het woord

‘Mijn ervaring is dat je niet genoeg commitment en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid creëert wanneer je per pijler de analyse met partners bespreekt. Als je alleen partners in de wijk m.b.t. pijler ‘Veilig’ bij elkaar zet in een bijeenkomst, bestaat de kans dat zij zich alleen focussen op criminaliteit. En dat is nou juist niet wat je wilt. Ik wil wel samenhang in de Wijkprogrammering. Ik vind het een meerwaarde om gezamenlijk te starten met partners in de wijk. Samen moeten we het doen. Om vervolgens te komen tot maatschappelijke resultaten heb ik gekozen voor subgroepen/ kernpartners. Te vaak te grote groepen bij elkaar vind ik (te) belastend voor het netwerk.’

‘Het verschilt per wijk hoe ik het netwerk betrek bij Wijkprogrammering. Wel zorg ik dat de partners minimaal één keer bij elkaar zitten in een bijeenkomst. Als ik bepaalde personen/ partners in de wijk nog niet goed ken, voer ik vóór de gezamenlijke bijeenkomst eerst een individueel gesprek. Dan probeer ik de partner alvast ‘warm te maken’ voor Wijkprogrammering en een relatie op te bouwen.

‘Ik probeer ook bestaande overlegstructuren te benutten voor Wijkprogrammering. Bijvoorbeeld wanneer ik afspraken wil maken met scholen.’

Tip

Het helpt om heldere afspraken met partners in de wijk te maken. Spreek uit wat wederzijdse verwachtingen zijn.

Stap 3. Activiteiten

- Wat is **nodig** om het maatschappelijk resultaat te behalen?
(‘We zetten ... in, zodat...’)
- Consulteer een interventie expert.
- In gesprek met partners over (hoe te komen tot) het gewenste aanbod
- Plan van aanpak: Beschrijven van gewenste aanbod (dat bijdraagt aan maatschappelijk resultaat) en hoe te komen tot dit aanbod.

Uit de analyse van de wijk is duidelijk geworden hoe het gaat met jeugdigen en gezinnen in de wijk (stap 1). Ook heb je samen met partners een keuze gemaakt voor maatschappelijke resultaten om te realiseren in de wijk (stap 2). De te bereiken maatschappelijke resultaten vormen het startpunt bij deze stap. Nu ga je (samen met partners) bekijken hoe jullie de maatschappelijke resultaten kunnen behalen. Wat is hiervoor nodig aan aanbod/activiteiten?

Wat is nodig aan aanbod om het maatschappelijke resultaat te behalen?

Deze vraag staat centraal in stap 3 van Wijkprogrammering. Het is belangrijk om passend aanbod in te zetten, dat aansluit bij wat in de wijk nodig is. Hierbij is de kwaliteit van dit aanbod ook belangrijk. Om zo effectiever problematiek te verminderen en perspectief te versterken. Bij het maken van de keuze voor aanbod in de wijk, maak je gebruik van kennis over risico- en beschermende factoren. Het Factorenmodel en de Ranking van factoren gebruik je ook in deze stap.

Het opgestelde maatschappelijke resultaat als startpunt

Je bepaalt (samen met de partners in de wijk) het aanbod/ activiteiten in de wijk. Dit doe je vanuit de eerder opgestelde maatschappelijke resultaten (stap 2). Dat zijn de doelen waaraan je samen met partners in de wijk gaat werken. Gebruik deze maatschappelijke resultaten als startpunt richting het gewenste aanbod. Het huidige aanbod is **niet** het startpunt. Niet denken vanuit ‘wat is er al’ maar ‘wat is nodig’.

Gebruik van Factorenmodel en Ranking van factoren

Door in te zetten op beschermende- en risicofactoren in de wijk probeer je zoveel mogelijk impact te hebben op de maatschappelijke resultaten. Dit zijn ‘de knoppen’ waaraan je samen met partners in de wijk gaat draaien. Om zo een bijdrage te leveren aan behalen van de maatschappelijke resultaten. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat je inzet op het versterken van sociaal emotionele vaardigheden (factor) en dat deze activiteit doorwerkt in meerdere opgestelde maatschappelijke resultaten.

Tip: Zodatjes

Om ervoor te zorgen dat je vanuit het maatschappelijk resultaat het aanbod vast gaat stellen, kan het helpen om zinnen te gebruiken als: ‘Om te bereiken, doen we....’ of ‘We doen....., zodat.....’ Maak duidelijk aan welk maatschappelijk resultaat welke activiteit bijdraagt en wie deze activiteit uitvoert. Dit kun je ook gebruiken in het gesprek met partners in de wijk.

Voorbeeld:**Activiteiten om maatschappelijk resultaat te bereiken**

Maatschappelijk resultaat: In 2022 hebben we bereikt dat 5% meer jongeren een startkwalificatie behalen.

- We zetten in op opvoedingsvaardigheden van ouders die (beginnende) opvoedproblemen ervaren door de interventie Home- Start uit te voeren in de wijk, zodat we preventief werken aan het schoolsucces van jeugdigen. (Opvoedingsvaardigheden van ouders hebben invloed op het schoolsucces (gezin/ouders, leeftijdsfase: vroege kindertijd en basisschoolleeftijd)
- Om te bereiken dat meer jongeren een startkwalificatie halen, zetten we in op het verbeteren van de beschermende factor 'sociaal en emotionele vaardigheden' met het inzetten van (kind, leeftijdsfase: basisschoolleeftijd en adolescentie)
- We zetten in op jongerenwerk op het schoolplein en op hangplekken, zodat we de jongeren die we niet bereiken (op school, werk, verenigingen etc.) in beeld krijgen.

> **Pak het Factorenmodel en de Ranking van factoren er bij en bekijk of inzet op bepaalde factoren invloed kan hebben op behalen maatschappelijk resultaten**

Kijk nog eens naar de kwantitatieve analyse die je eerder hebt uitgevoerd en waarin je ook hebt beschreven welke factoren samenhangen met bepaalde problematiek. Dit zijn knoppen waaraan je kunt draaien (versterken beschermende factoren en verminderen risicofactoren).

Deze vragen kunnen je helpen:

- Welke factoren hangen samen met het maatschappelijk resultaat? Aan welke knoppen (factoren) zou je kunnen draaien, zodat je bijdraagt aan behalen van maatschappelijk resultaat?
- Welke factoren die je hierboven noemt, staan hoog op de Ranking? Deze hangen samen met veel andere factoren. Dat vergroot de kans dat inzetten op die factor ook invloed heeft op andere factoren (en daarmee misschien ook op een ander maatschappelijk resultaat).

Voorbeeld: Betrekken factorenmodel bij bepalen gewenste aanbod in de wijk

Maatschappelijk resultaat

3% van de kinderen in de wijk voelen zich veiliger op straat

Indicator

Een vermindering van 3% van de kinderen in de wijk die niet alleen buiten durven te spelen.

Het Factorenmodel

Kijk in Factorenmodel Veilige wijk, dan is bv te zien dat speel- sport- en recreatievoorzieningen ook samenhangt met 'Veilige wijk'. Door te richten op speel- sport en recreatievoorzieningen kun je indirect invloed hebben op het bereiken van je maatschappelijk resultaat. De beschermende factor 'veilig' in de wijk (of risicofactor criminaliteit) heeft ook invloed op bijvoorbeeld School, Veilig thuis en Werk.

Zorg voor een divers aanbod in de wijk

Het is belangrijk om toe te werken naar een divers en samenhangend aanbod, dat elkaar versterkt. Zodat je een zo'n groot mogelijke impact bereikt.

Zorg dat het aanbod in de wijk aansluit bij de geformuleerde maatschappelijke resultaten en beoogde transformatiedoelen (zoals meer preventief werken).

Probeer hierin zoveel mogelijk diversiteit in aan te brengen:

- Universeel, selectief en geïndiceerd aanbod (met nadruk op meer inzetten op preventie)
- Incidenteel en structureel aanbod
- Aanbod gericht op diverse 'leefgebieden': internet, wijk, school, gezin of kind
- Aanbod gericht op diverse leeftijdsfasen: zwangerschap, vroege kindertijd, basisschoolleeftijd, adolescentie of jongvolwassenen

Draagt het gehele 'pakket' van aanbod bij aan meer preventief jeugdbeleid?

Houd bij het vaststellen van het aanbod ook rekening met of dit aanbod bijdraagt aan de transformatie van het jeugdbeleid. Oftewel of het bijdraagt aan het preventiever werken, 'de beweging naar voren', het demedicaliseren en normaliseren.

Zorg voor een samenhangend aanbod

Zorg dat activiteiten of interventies in de wijk niet los van elkaar staan. Je behaalt namelijk de meeste impact wanneer je zorgt voor een samenhangend aanbod – een pakket- gericht op het realiseren van een maatschappelijk resultaat. Een samenhangend aanbod kan elkaar versterken ($1+1=3$). Denk aan samenhang in verschillende 'leefgebieden' in het factorenmodel (kind, gezin, school, wijk, internet) en de leeftijdsgroepen waarop een activiteit of interventie gericht kan zijn.

> Schat (samen met partners) in wat is nodig aan aanbod om het maatschappelijk resultaat te behalen.

Het gaat hier om het gewenste aanbod. Met wat voor aanbod verwacht je invloed te hebben op factoren en zo ook op het maatschappelijk resultaat? Voor wie is dit aanbod, en voor welke leeftijdsfase? Op welk leefgebied richt dit aanbod zich (wijk, school, ouders/gezin, kind/jeugdige)?

> Bekijk welk evidenced- based aanbod er is dat aansluit bij dit gewenste aanbod.

Activiteiten/ interventies die zijn opgenomen in een Databank zijn in mindere of meerdere mate effectief. De interventies zijn bijvoorbeeld erkend als 'goed onderbouwd' of als een van de niveaus van 'effectief'. Bij deze interventies is de kans groter dat ze voor een bepaalde doelgroep de gestelde doelen realiseren. En is er een grotere kans dat het bijdraagt aan het maatschappelijke resultaat. Meer informatie over de kwaliteit van aanbod, de effectenladder en de Databanken lees je in Stap 4 Kwaliteit input.

> Kijk vervolgens naar het huidige aanbod in de wijk: Wat draagt (waarschijnlijk) bij aan behalen van maatschappelijke resultaten en wil je om die reden behouden?

Je hebt scherp wat er nodig is aan aanbod om de maatschappelijke resultaten te behalen. Welk huidig/ bestaand aanbod sluit hierbij aan? Het is niet altijd nodig om alleen maar 'nieuw' aanbod in te zetten. Sommige activiteiten of interventies die een partner in de wijk al uitvoert kunnen aansluiten bij het 'gewenste' aanbod. Wel is het belangrijk om jezelf en partners elke keer weer de vraag te stellen: Draagt dit aanbod bij aan het behalen van de maatschappelijke resultaten? Voorkom dat jullie doen wat jullie altijd al hebben gedaan, alleen maar 'omdat dit nou eenmaal het aanbod al is in de wijk'. Ook geldt voor bestaand aanbod de meet- spreek en verbetercyclus, het steeds willen blijven verbeteren van het aanbod. Met als stip op de horizon: richting evidenced- based aanbod.

Tip

Ga ook in gesprek met collega- gebiedsadviseurs. Ten eerste omdat je van de ervaringen van jouw collega's kunt leren. En mogelijk is er eenzelfde aanbod nodig in jullie wijken en kunnen jullie gezamenlijk met partner(s) in de wijk in gesprek hierover.

Tip

Stel jezelf en partners in de wijk de vraag: Draagt dit aanbod bij aan het behalen van het maatschappelijk resultaat?

Inzicht in het aanbod door invullen (preventie)matrix

Als je met partners in de wijk meer inzicht wil krijgen op wat er eigenlijk allemaal voor aanbod in de wijk is waarvan je verwacht dat het bijdraagt aan het behalen van de maatschappelijke resultaten, kun je de Matrix gebruiken. Betrek hierbij ook de partners in de wijk, daag ze uit om het (belangrijkste) aanbod hierop in te vullen. De vraag die centraal staat:

Welk aanbod is er al in de wijk om maatschappelijke resultaten uit de wijkanalyse te bereiken? Oftewel: welk bestaand aanbod sluit aan bij de eerder opgestelde 'gewenste aanbod'?

Belangrijke vragen op jezelf en partners te stellen:

- Welk aanbod is belangrijk om te behouden om de ambities en maatschappelijke resultaten uit de wijkanalyse te bereiken? Welke beschermende factoren helpt dit aanbod te versterken en welke risicofactoren helpt het te verminderen?
- Welk evidenced based aanbod is er (en sluit aan bij de factoren en behalen van maatschappelijk resultaat?)
- Welk aanbod mist (waar zitten de 'gaten') om de ambities en maatschappelijke resultaten uit de wijkanalyse te bereiken?

Je kunt hierbij het schema⁷ hieronder gebruiken om wat meer overzicht te creëren in het aanbod in jouw wijk. Om het overzichtelijk te houden is ervoor gekozen om als startpunt de ambities en maatschappelijk resultaat te nemen.

Let op: Je kunt niet helemaal volledig zijn bij het in kaart brengen van het huidige aanbod. Dit hoeft ook niet. Het kan helpen om in ieder geval het belangrijkste (al ingekochte) aanbod in kaart te brengen, het aanbod waarvan je verwacht dat het het meeste bijdraagt aan het behalen van de ambities en maatschappelijke resultaten en de effectieve interventies die in jouw wijk worden aangeboden.

Neem het stedelijke aanbod ook mee.

De pijlers	Geformuleerde ambitie	Maatschappelijk resultaat	Universeel	Selectief	Geïndiceerd	Indicator
Kansrijk	Schoolprestaties:					
	Werk:					
	Meedoen:					
Veilig	Criminaliteit:					
	Veilig thuis:					
	Veilige wijk en school:					
Gezond	Sociaal-emotionele gezondheid:					
	Gezond gedrag:					
	Algemene gezondheid:					

⁷ Deze matrix is gebaseerd op De Preventiematrix Jeugd, die voortkomt uit een samenwerking van een breed aantal partijen: Nederlands Jeugdinstituut, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans, Movisie, Pharos, Trimbos, RIVM, Hogeschool Inholland, Hogeschool Leiden, VOBC, Kenniscentrum KPJ en een aantal gemeenten.

Een aanbod/ activiteit/ interventie is nooit 'af'

Bij Wijkprogrammering gaat het om een leercyclus in de wijk. Het is geen vaststaand aanbod dat jarenlang op dezelfde manier wordt uitgevoerd. Je mag van partners in de wijk verwachten dat zij blijven leren van opgedane ervaringen en monitoring. Leren van opgedane ervaringen en monitoring betekent ook verbeteren van het aanbod waar nodig. Denk daarbij ook aan de 'input kwaliteit' (stap 4), waaronder de kwaliteit van de professionals die het aanbod uitvoeren, overdraagbaarheid van het aanbod, randvoorwaarden in de organisatie etc. Zo blijft het aanbod in ontwikkeling.

Consulteer een interventie expert

Het helpt om te sparren met een collega die ervaring heeft met het werken met het Factorenmodel en Ranking van factoren, en die inzicht heeft op effectieve interventies die beschikbaar zijn. Dit kan je op nieuwe ideeën brengen. Ook kan deze collega jou helpen in de denkwijze van inzetten op beschermende en risicofactoren. Door te sparren over welk gewenst aanbod in de wijk kan bijdragen aan de opgestelde maatschappelijke resultaten kun je oefenen in het formuleren van waarom een bepaald aanbod nodig is, dit helpt in de positionering van Wijkprogrammering, ook in het gesprek met partners in de wijk. Ook kun je de feedback gebruiken in het expliciteren van het gewenste aanbod, wat je kunt gebruiken in het Concept plan van aanpak. Consulteer ook interne collega accounthouders over beschikbare en benodigde interventies.

In gesprek met partners over (hoe te komen tot) het gewenste aanbod

Over stap 3 Activiteiten ga je ook in gesprek met de partners in de wijk. Samen met partners kun je de maatschappelijke resultaten waar maken. Daarbij heb je hen nodig. Creëer draagvlak en betrokkenheid. Wanneer en hoe je in gesprek gaat met partners is afhankelijk van de situatie in de wijk. Hierin maak je als gebiedsadviseur zelf afwegingen en keuzes. Vraag collega gebiedsadviseurs naar hun ervaringen hiermee.

> Maak een bewuste keuze met wie je de gesprekken voert.

Betrek altijd:

- Partners in de wijk. Welke partners in de wijk je betreft is afhankelijk van je maatschappelijk resultaat en de factoren die hier invloed op hebben. Vergeet ook welzijn niet.
- Accounthouder
- CJG (als belangrijke stedelijk aanbieder)

> Bereid het gesprek met partners in de wijk voor

Zorg dat je de essentie van Wijkprogrammering goed kunt overbrengen. Draagvlak creëren bij partners in de wijk is een continue proces. Kijk ook nog eens naar je analyse: waarom heb je de keuzes gemaakt om in te zetten op bepaalde factoren? Hoe ben je samen met partners gekomen tot de opgestelde maatschappelijke resultaten in jouw wijk?

Houd in ieder geval bij de voorbereiding van het gesprek met partners rekening met zaken als:

- Hoe is de relatie met de partner(s) in de wijk?
 - Hoe is de relatie of samenwerking tussen de partners in de wijk?
- Kennen ze elkaar al? Is er sprake van concurrentie tussen de partners?

Tip

Geef aandacht aan het 'waarom'
Neem partners tijdens dit gesprek mee in de stappen die je (samen met hen) tot nu toe hebt gezet in Wijkprogrammering. En welke nog komen. Heb aandacht voor de leercyclus, het meten-spreken én verbeteren. Voordat je met elkaar definitieve keuzes gaat maken in het vaststellen van het aanbod, is het goed weer op het vizier te hebben waarom we dit samen doen: Wat willen we gezamenlijk bereiken met de werkwijze Wijkprogrammering?

Kijk ook eens in [bijlage 7](#) voor tips over het gesprek met partners (motiverende gespreksvoering).

- Verwacht je weerstand van partners wat betreft Wijkprogrammering?
- Hoe werk je samen met de accounthouder met voorbereiden en voeren van de gesprekken?

Hoe voer je het gesprek met partners in de wijk en andere betrokkenen?

Je kunt er bijvoorbeeld voor kiezen om:

- Een op één gesprekken te voeren met partners in de wijk. Vaak is dit nodig in combinatie met andere gesprekken (bijvoorbeeld gezamenlijke bijeenkomsten met meerdere partners).
- Het gesprek met partners in sommige wijken samen met een andere gebiedsadviseur te voeren. Bijvoorbeeld wanneer de partner in veel wijken actief is, of wanneer je eenzelfde aanbod nodig hebt in een aantal wijken. Of wanneer er meer actie nodig is om draagvlak te creëren voor wijkprogrammering.
- Per pijler of per factor met de partners in gesprek gaan over het gewenste aanbod. Dit is om het voor jezelf behapbaar te houden. Als gebiedsadviseur moet je wel het totaalplaatje van activiteiten blijven overzien.
- Een bijeenkomst met alle partners en betrokkenen te organiseren. Dit vraagt goede voorbereiding en inzet van werkvormen om slagvaardig te blijven. Voordeel is dat aanbieders ook overzicht hebben in het totaal en er direct gewerkt wordt aan draagvlak en het gezamenlijk werken aan maatschappelijk resultaat.

Het is natuurlijk ook mogelijk om een combinatie van bovenstaande keuzes maken. Afhankelijk van wat er op welk moment in jouw wijk nodig is.

Plan van aanpak: Beschrijven van gewenste aanbod (dat bijdraagt aan maatschappelijk resultaat) en hoe te komen tot dit aanbod

Beschrijf het gewenste aanbod en hoe je samen met partners in de wijk tot dit gewenste aanbod gaat komen (inclusief welk huidig aanbod je hier eventueel ook bij gebruikt).

Denk o.a. aan deze vragen in het plan van aanpak:

- Voor welk samenhangend aanbod is gekozen in de wijk?
 - Hoe vaak wordt de activiteit uitgevoerd?
 - Voor welke doelgroep?
 - Met welk bereik?
- Wat draagt iedere partner in de wijk bij aan het bereiken van de ambities en maatschappelijke resultaten? (wat wordt er gedaan door wie?)
- Hoe zorg je voor diversiteit in het aanbod (denk aan verschillende leeftijdsgroepen, en leefgebieden (wijk, school, gezin, kind) en individueel versus groepsaanbod).
- Welk deel van het aanbod is al evidenced based?
- Hoe werken de partners in de wijk samen om de ambities en maatschappelijke resultaten te bereiken?
- Welke stappen zet je als gebiedsadviseur en welke stappen zetten partners in de wijk? Maak zo concreet mogelijk.

In [stap 4 Kwaliteit Input](#) vul je het Plan van aanpak verder aan.

Aandachtspunt

Een belangrijk aandachtspunt in het gesprek met partners in de wijk is dat je het gesprek richt op het gewenste aanbod (en niet op het huidige aanbod).

Stap 4.

Kwaliteit input

- In gesprek met partners in de wijk over kwaliteit
- Checken en aanvullen plan van aanpak op kwaliteit(sverbetering) van het aanbod
- Implementeren aanbod

Goede kwaliteit van het aanbod draagt bij aan het behalen van het beste directe resultaat (outcome) en maatschappelijk resultaat. Daarom is het belangrijk om ook aandacht te hebben voor hoe partners in de wijk zorgen voor kwaliteit van hun aanbod. Hiervoor ga je in gesprek met partners.

In gesprek met partners in de wijk over kwaliteit

Het is jouw rol als gebiedsadviseur om het leerproces van partners in de wijk te stimuleren. Daarvoor zal je in gesprek moeten met partners in de wijk. Want hoe gaan zij zorgen voor kwaliteit van het aanbod dat zij (gaan) uitvoeren?

> Draag uit waarom het belangrijk is om aandacht te hebben voor de kwaliteit van het aanbod.

Goede kwaliteit van het aanbod draagt bij aan het behalen van het beste resultaat. Het is aan de partner in de wijk om de kwaliteit te verbeteren.

> Stel vragen aan de partners in de wijk

Als gebiedsadviseur is het jouw rol om partners in de wijk te stimuleren om blijvend te (willen) verbeteren.

Deze onderwerpen kun je o.a. aan de orde stellen:

- Hebben de voorzieningen zicht op de effectiviteit van hun interventies en methoden? En hebben zij zicht op wat werkt voor welke doelgroep?
- Worden de professionals voldoende geschoold? Investeert de partner in de wijk in vakbekwaamheid van de professionals?
- Sluit de kennis en competentie van de professional aan bij het uit te voeren aanbod of activiteit?
- Hoe zorgt de partner in de wijk/aanbieder ervoor dat professionals ruimte krijgen om te experimenteren, delen, leren en reflecteren? (lerende organisatie)
- Heeft de partner in de wijk/aanbieder de beroepsregistratie van zijn/haar professionals op orde?

Het is jouw rol als gebiedsadviseur om het leerproces van partners in de wijk te stimuleren.

Checken en aanvullen plan van aanpak op kwaliteit(sverbetering) van het aanbod

In de stap Activiteiten heb je een begin gemaakt met het Plan van aanpak, waarin je hebt beschreven hoe je samen met partners in de wijk het gewenste aanbod gaat realiseren en hoe jullie verwachten dat dit bijdraagt aan de maatschappelijke resultaten die voor de wijk zijn opgesteld. Nu ga je dit Plan van aanpak verder aanvullen met afspraken over kwaliteit van het aanbod en verbetering van die kwaliteit.

> Vul het concept plan van aanpak verder aan met de afspraken die je met de partner in de wijk hebt gemaakt over kwaliteitsverbetering.

Welke stappen neemt de partner in de wijk om de kwaliteit van het aanbod en hun organisatie te verbeteren? Hierover ben je in gesprek (gegaan) met partners in de wijk.

Denk na over onderstaande vragen en verwerk deze in het Plan van aanpak:

- Hoe laat de partner zien wat de stand van zaken is m.b.t. de interventie/ het aanbod?
- Wat is eerstvolgende stap in de goede richting (verbeterproces)?
- Binnen welk tijdspad gaat de partner in de wijk de (eerste) stappen zetten?

Evidenced- based interventies

Effectieve interventies houden in dat er 'evidence-based' wordt gewerkt: beschikbare kennis over wat werkt wordt benut. Die kennis komt uit drie verschillende bronnen: wetenschappelijke kennis, praktijkkennis van professionals en ervaringskennis van cliënten.

Het vraagt om:⁸

- > Een effectieve professional: hij weet wat werkt (kennis over algemeen en specifiek werkzame factoren van hulp, vaak verpakt in interventies), hij doet wat werkt (competenties om deze kennis goed toe te passen) en meet zijn resultaten en verbetert de hulp als de resultaten achterblijven.
- > Een effectieve organisatie: de organisatie zorgt dat de professionals effectieve jeugdhulp inzetten en verhoogt de effectiviteit en de kosteneffectiviteit van de jeugdhulp, door voortdurend de resultaten te meten en de jeugdhulp te verbeteren.
- > Effectief beleid: effectieve hulp draagt bij aan het bereiken van beleidsdoelstellingen. De beleidsmaker stelt zich op de hoogte van de bestaande kennis over wat werkt en van de grenzen van die kennis. Hij vraagt de instellingen die zorg leveren om hun aanbod te onderbouwen, het effect van de zorg te monitoren, de monitorgegevens te gebruiken om hun aanbod te verbeteren en de kennis die ze opdoen te delen.

Hieronder de niveaus op de effectladder. Dit zegt iets over het ontwikkelingsstadium waarin een interventie verkeert. Hoe hoger op de effectladder, hoe meer bewijskracht dat de interventie effectief is. Vanaf trede 2 'goed onderbouwd' kan een interventie opgenomen worden in de Databank effectieve interventies. Veel interventies die in de praktijk worden gebruikt, zijn niet zonder meer aan te duiden als 'bewezen effectief'. Dat betekent nog niet dat de kwaliteit van die interventies slecht is; het bewijs voor de effectiviteit ontbreekt echter.

In [Bijlage 8](#) staat de effectenladder verder uitgelegd, of lees hier meer over [de effectladder](#)

Hoe hoger de interventie op de effectenladder, hoe meer bewijskracht dat deze interventie effectief is.

⁸ Bron: [Dossier Effectieve Jeugdhulp, Nji](#)

Niveau effectladder	Erkenning
4. Is de interventie werkzaam?	Effectief volgens goede/sterke aanwijzingen afhankelijk van: Kwaliteit onderzoek Follow-up In praktijk uitgevoerd Aantal studies
3. Is de interventie doeltreffend?	Effectief volgens eerste aanwijzingen
2. Is de interventie in theorie effectief?	Goed onderbouwd
1. Is de interventie goed beschreven?	-
0. Is de interventie impliciet (black box)?	-

Inzetten van evidenced based interventies, tenzij....

Willen partners in de wijk effectieve hulp/activiteiten (aan)bieden, dan is het belangrijk dat zij weten wat werkt én doen wat werkt. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze interventies gebruiken waarvan ze weten dat die effectief zijn. Bij evidenced based interventies kun je verwachten dat de kwaliteit van dit aanbod hoog is. Dit werkt door in de outcome (de directe resultaten) van dit aanbod en zo wordt er naar verwachting optimaal bijgedragen aan het behalen van de beoogde maatschappelijke resultaten en daarmee uiteindelijk ook aan de stedelijke ambities.

Databanken Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies

Er zijn meerdere Databanken waarin interventies worden beoordeeld op effectiviteit. De databanken bieden inzicht in de kwaliteit, uitvoerbaarheid en effectiviteit van deze interventies.

Thema	Kennisinstituut	Databank
Jeugdhulp en ontwikkelingsstimulering	Nederlands Jeugdinstituut	Databank Effectieve Jeugdinterventies
Gezondheidsbevordering	RIVM/Centrum Gezond Leven	Database Gezond en Actief Leven
Jeugdgezondheidszorg en preventie	Nederlands Centrum Jeugdgezondheid	Bibliotheek Interventies
Sport en bewegen	Kenniscentrum Sport	Effectief Actief
Welzijn, participatie, sociale zorg	Movisie	Databank Effectieve Sociale Interventies
Langdurende ouderen- en gehandicaptenzorg	Vilans	Databank Langdurende Zorg
Geestelijke gezondheidszorg	Trimbos-instituut	Erkende interventies ggz

Verschillende partners in de wijk; verschillende leercyclussen

Iedere partner in de wijk doorloopt zijn eigen meet- spreek en verbetercyclus om (de kwaliteit van) het aanbod te verbeteren. Het startpunt van partners in de wijk en/of aanbod kan verschillen. Denk bijvoorbeeld aan partners in de wijk die al veel werken met effectieve interventies, en partners in de wijk die hier nog niet mee werken. In elke

situatie is het belangrijk dat de partner in de wijk kleine en haalbare stappen gaat zetten. Wat is realistisch om te meten? En welke kleine stappen kan de partner zetten om te verbeteren? Intrinsieke motivatie bij partners in de wijk om te verbeteren is essentieel.

Voorbeeld: Ander startpunt partner in de wijk betekent andere vervolgstappen

Het 'startpunt' van het aanbod kan verschillen. En dus zijn er andere vervolgstappen nodig.

Een paar voorbeelden:

1) *Het aanbod is al bewezen effectief.*

Het aanbod is al effectief bewezen. Je stimuleert dat de partner in de wijk ook blijft monitoren en het aanbod blijft uitvoeren als bedoeld.

2) *Stappen naar effectief aanbod*

Het aanbod is nog niet effectief bewezen. In dat geval stimuleer je als gebiedsadviseur de partner in de wijk om in kleine stappen toe te werken naar effectief aanbod. Op de site van Databank Effectieve Jeugdinterventies staat meer informatie over welke stappen te nemen op de effectenladder. Zit de manier van werken in de activiteit of interventie bijvoorbeeld alleen 'in de hoofden' van professionals? Dan is de eerste stap om de activiteit of interventie te beschrijven. Wijs de partner in de wijk op [het werkblad](#) dat hij hiervoor kan gebruiken. In [Bijlage 8](#) staat de effectenladder verder uitgelegd.

3) *Het aanbod is al wel onderbouwd en/of beschreven, maar professionals zijn hiermee niet bekend.*

Dan is het zaak te werken aan professionalisering van de mensen binnen de organisatie.

4) *De context om een bepaald aanbod uit te voeren is nog niet optimaal bij de partner(s) in de wijk.*

Dat vraagt iets van de aanbieder om te werken aan randvoorwaarden. Zodat deze steeds verder op orde komen. Bijvoorbeeld om samenwerking met andere partners aan te gaan zodat die context wel ontstaat.

> Houd rekening met het 'startpunt' van de partners in de wijk

In elke wijk zal er sprake zijn van een ander beginpunt. In de ene wijk zal er bijvoorbeeld:

- Nieuw aanbod komen
- Aanbod dat er al wel is, maar nog niet in deze wijk werd aangeboden door die partner
- Aanbod dat al wel bestaat wordt toegevoegd, de partner heeft dit aanbod nog niet eerder uitgevoerd
- Een nieuwe partner in de wijk worden toegevoegd

Verder heb je ook te maken met of een aanbod al evidenced based is, of niet.

En of partners in de wijk veel of weinig ervaring hebben met het monitoren van outcome, en al veel ervaring hebben met de 'lerende organisatie', of hier nog veel in gestimuleerd in moeten worden. Als er nieuw aanbod wordt uitgevoerd, dan moeten professionals worden opgeleid om dit te kunnen uitvoeren. Dit kost ook tijd. Als het aanbod al door de partner werd uitgevoerd, in jouw wijk of een andere wijk, is dit niet of minder nodig.

Hoe dan ook: elke wijk en elke partner in de wijk is anders. Besef dat dit invloed heeft op de vervolgstappen bij Kwaliteit input, monitoring en het tijdspad van implementatie.

> Zorg dat er begrip komt voor elkaars ‘startpunt’.

En dat er waardering blijft voor de stappen die iedereen zet. Alle stappen zijn even belangrijk. Het gaat niet alleen om de stap naar bewezen effectieve interventies, ook de stappen daarvoor zijn waardevol, het leren in de praktijk is waardevol. Blijf ieders leercyclus stimuleren.

Implementeren van het aanbod

Hier implementeer je samen met de partner in de wijk het gewenste aanbod. Bij implementeren gaat het om de borging van het aanbod in uitvoeringsopdrachten aan aanbieders, werkplannen van welzijnspartners of activiteitenplannen van partners, zoals het CJG. Gebiedsadviseurs maken afspraken met accounthouders over het inkopen van bepaalde interventies voor hun wijk. De accounthouder legt dit vervolgens vast in afspraken met de aanbieder in een beschikking of in contractoverleggen. De gebiedsadviseur zorgt voor verbinding en de afspraken met betrokken partners in zijn of haar gebied.

Tip

Spreek waardering uit voor de stappen die een partner in de wijk zet.

Stap 5. Outcome

- In gesprek met partners in de wijk over monitoren van outcome
- Aanvullen van plan van aanpak met de stappen die partner gaat zetten en de afspraken die zijn gemaakt m.b.t. outcome

In deze stap gaat het over de monitoring van de outcome. Om vervolgens te gebruiken in de verbetercyclus (stap 6). Want het meten is geen doel op zich. Het gaat erom wat jij en de partners in de wijk doen met deze informatie. Namelijk het gesprek met elkaar voeren hierover en zo de verbetercyclus op gang brengen.

Waarom ook de outcome (direct resultaat) van het aanbod meten?

Maatschappelijk resultaat versus directe outcome

Om te weten of de voorziening en maatschappelijke partners goede resultaten boeken, is het niet handig om alleen naar de uiteindelijke maatschappelijke resultaten te kijken. De relatie tussen interventies die worden uitgevoerd en maatschappelijk resultaat is niet één op één te leggen. Iedereen moet zijn 'aandeel' zo goed mogelijk uitvoeren. Daarom is het nuttig dat elke aanbieder de resultaten van zijn eigen aandeel monitort en daar kritisch naar kijkt (=outcome). Je kunt een individuele partner in de wijk dus niet verantwoordelijk houden voor het bereiken van een maatschappelijk resultaat. Bij het bereiken van een maatschappelijk resultaat spelen namelijk veel factoren een rol. De directe effecten (outcome) van de geleverde dienst of hulp bieden inzicht in de kwaliteit van een voorziening of maatschappelijk partner. Is die op orde, dan is het aannemelijk dat de boogde bijdrage van het betreffende aanbod aan het maatschappelijk resultaat gerealiseerd wordt.

Monitoren van Outcome: Wat zijn veel gebruikte outcome indicatoren?

Er is landelijk een 'basis set' outcome indicatoren opgesteld voor jeugdhulpaanbieders. Deze zijn aangepast/aangevuld zodat ze meer aansluiten monitoren van outcome van welzijn/ partners in de wijk waar je als gebiedsadviseur mee te maken hebt:

- *Uitval/ Bereik.*
 - Wordt de beoogde doelgroep bereikt met het aanbod? Als die groep bereikt wordt, blijft die dan ook betrokken? Of haakt die snel weer af? Weet je hoe dat komt?
- *Clïënttevredenheid.*
 - Hoe tevreden zijn deelnemers met het aanbod? Wat heeft het aanbod de deelnemers opgeleverd? Wat zijn ze anders gaan doen? Wat hebben ze er daadwerkelijk aan gehad?
- *Doelrealisatie van de hulp.* Bij meer preventief aanbod/ welzijnsaanbod is het vaak moeilijk om op deelnemers- of clientniveau te meten of het aanbod heeft bijgedragen aan het bereiken van doelen van deelnemers. Deze outcome indicator lijkt minder geschikt om mee te starten met partners in de wijk. Voor de volledigheid noemen we nog wel dat deze outcome indicator voor jeugdhulp bestaat uit:
 - De mate waarin cliënten zonder dienst of hulp verder kunnen. Dit wordt aan de cliënt gevraagd.
- De mate waarin er na beëindiging geen nieuwe start dienst of hulp plaatsvindt.

Is het directe resultaat (outcome) van het aanbod positief? Dan is het aannemelijk dat dit aanbod een bijdrage levert aan het behalen van het maatschappelijk resultaat.

- De mate waarin problemen verminderd zijn en/of zelfredzaamheid/participatie is verhoogd (alleen voor specialistische hulp en individuele trajecten);
- De mate waarin overeengekomen doelen gerealiseerd zijn (alleen voor specialistische hulp en individuele trajecten).

Voorbeeld: Van outcome naar verbetering

Een aanbieder meet hoe tevreden ouders en jeugdigen zijn over de activiteit in de wijk. Zij blijken niet tevreden te zijn. Dan is het belangrijk dat de aanbieder onderzoekt waarom dat is. De aanbieder stelt zichzelf bijvoorbeeld de volgende vragen: Is de juiste doelgroep bereikt? Zijn de randvoorwaarden op orde? Worden de activiteiten of het aanbod uitgevoerd zoals beoogd? Is de kwaliteit van professionals toereikend? Wordt er goed samengewerkt met andere partners? Hierover ga je met partners in gesprek en je komt samen tot een verbeterplan met realistisch tijdspad.

Voorbeelden van wat te meten

- Bij het meten van cliënttevredenheid:
 - Kijk niet alleen naar een gemiddeld rapportcijfer. Het levert juist nieuwe inzichten op als je ook kijkt naar de hoogste en laagste score. Om met een aantal van deze deelnemers te spreken.
 - Vraag bijvoorbeeld ook hoe de interventie volgens de deelnemers heeft bijgedragen aan 'oplossing'? En hoe blij is de cliënt met professional die hem of haar heeft geholpen?
- Bij het meten van uitval:
 - Kijk niet alleen naar hoeveel deelnemers het niet af maken. Kijk ook naar welke mensen het niet af maken. En waarom? Een aantal interviews met deze cliënten biedt inzicht. Hierop kunnen verbeteracties worden uitgezet om die doelgroep beter te kunnen vasthouden.
- Bij het meten van doelrealisatie:

(Bij preventieve activiteiten is het vaak moeilijk om dit te meten)

 - Vraag bijvoorbeeld aan deelnemers hoeveel procent van hun doelen ze hebben behaald.

> Zorg dat de monitoring in verhouding staat met het aanbod

Wat te meten, hoe vaak en onder hoeveel kinderen/jongeren en ouders moet goed aansluiten bij en in verhouding staan met de hulp, ondersteuning of activiteit. Als gebiedsadviseur en/of accounthouder is het jouw rol om hierover mee te denken met de partner in de wijk. Hen te stimuleren om te monitoren, maar ook af te remmen wanneer ze teveel tegelijk willen monitoren.

Voorbeeld: Meten kan ook klein

- Bij een (opvoed)spreekuur is het logischer om een 'maand van het meten' te houden en ouders na hun gesprek te vragen of ze tevreden zijn, dan om dit altijd na elk gesprek van 10 minuten te doen. (steekproef moet passen bij het aanbod).
- Bij een moeilijk te bereiken doelgroep, kan het meten of je de juiste doelgroep bereikt die je wilt bereiken, al veel informatie opleveren.

Aandachtspunt

Benut het werken met outcome indicatoren als verbetertool: het gaat niet om het meten als doel an sich, maar om het gesprek hierover en de verbetercyclus die in gang wordt gezet.

In gesprek met partners in de wijk over monitoren van outcome

Stem met partners af hoe zij de directe resultaten van de activiteit/ interventie/ het aanbod gaan meten (monitoring). Het kan ook nodig zijn om meerdere gesprekken te voeren om te komen tot een compleet plan van aanpak, inclusief de stappen die de partner gaat zetten in de monitoring van de outcome.

Monitoren is geen doel op zich. Het is de bedoeling dat de partner in de wijk deze monitoringsinformatie ook kan gebruiken om zijn leercyclus in gang te zetten. Om zo zijn eigen aanbod te verbeteren.

> Spreek met de partner in de wijk af hoe ze jou op de hoogte houden van resultaten en vorderingen.

Dit kan voor verschillende partners in de wijk anders zijn, afhankelijk van hun plan van aanpak en wat nodig is.

> Stem af wanneer je de outcome van aanbod bespreekt met partners in de wijk en welk maatschappelijk resultaat je wanneer bespreekt.

Het monitoren van maatschappelijk resultaat loopt vaak over langere tijd. Kijk wat qua tijdspad nuttig is om te monitoren m.b.t. maatschappelijk resultaat. Sommige cijfers van Staat van de Jeugd zullen maar één keer in de 4 jaar verschijnen. Sommige cijfers worden elk jaar geüpdatet.

Partners in de wijk: 'wees spaarzaam met metingen'

- Stimuleer partners in de wijk om kleine stappen te nemen. Het is niet realistisch om in één keer alles te meten wat je idealiter zou willen. Of alle interventies al te monitoren. Houd dus rekening met de beginsituatie van de partner in de wijk. Zorg juist dat de partner in de wijk leert te werken met monitoring door in het klein te beginnen.
- Werk rustig toe naar de stip op de horizon: meten van bereik/uitval, cliënttevredenheid en doelrealisatie passend bij het aanbod.
- Ook als gebiedsadviseurs is het goed om uit te proberen en te stapsgewijs te leren: hoe ga je het gesprek aan? Hoe stimuleer je verbetercyclus bij partners?

Aandachtspunt

Maak kleine stappen en ga voor succeservaring. Blijf realistisch. Dat stimuleert en motiveert de partner in de wijk om in kleine stappen het aanbod/ interventie en de kwaliteit te verbeteren.

Tip

Privacy in monitoring outcome
Check voordat je gegevens/cijfers gaat verzamelen/ opslaan of dit in lijn is met de privacywet. Vraag de aanbieder om dit te checken. Vaak mag er overigens meer dan je denkt.

Aanvullen van plan van aanpak met de stappen die partner gaat zetten en de afspraken die zijn gemaakt m.b.t. outcome

Vul het plan van aanpak aan met wat partners in de wijk in beeld brengen aan outcome (directe resultaten) om het aanbod te verbeteren. Je beschrijft in dit plan van aanpak de gemaakte afspraken met partners in de wijk.

Beschrijf in het plan van aanpak in ieder geval:

- Wat gaan de partner in de wijk in beeld brengen om het aanbod te verbeteren (monitoring)?
- Hoe laat de partner zien wat de stand van zaken is m.b.t. de interventie/ het aanbod?
- Wat is eerstvolgende stap in de goede richting?
- Binnen welk tijdspad gaat de partner in de wijk de (eerste) stappen zetten?
- Wat doet de partner in de wijk om het aanbod/interventie te monitoren?
Hoe houden ze bij of ze op de goede weg zijn met het bereiken van de eerder afgesproken stappen?

Voorbeeld uit de praktijk

De situatie in de wijk zit zo. Het jongerenwerk is al actief in de wijk. Maar droegen nog niet bij aan het maatschappelijk resultaat van terugdringen vsv. En dus is er gezamenlijk een keuze gemaakt voor een nieuw samenhangend aanbod: jongerenwerker wordt zichtbaarder op school, om de doelgroep beter te bereiken. Dit aanbod van jongerenwerkers op school wordt al wel in andere wijken uitgevoerd. In deze wijk nog niet. Er moeten dus afspraken tussen jongerenwerk en scholen worden gemaakt. Met als belangrijke vraag of ze hiermee de doelgroep bereiken die ze voor ogen hebben (monitoring). In dit geval is het niet passend om toe te werken naar beschrijven van aanbod, maar het gaat meer om het leren in de praktijk.

Partners in de wijk evalueren gedurende een periode wat werkt en niet werkt. Jongerenwerkers willen beter aansluiten bij de moeilijk te bereiken doelgroep. Alleen inloopspreekuur op school blijkt niet genoeg. Na aanpassing zijn jongerenwerkers nu ook meer aanwezig op het schoolplein. Maar er zijn ook veel jongeren die van het schoolplein afgaan of niet aanwezig zijn op school, zo blijkt. Hierop wordt het aanbod weer iets bijgesteld. Aansluiten bij events waar deze moeilijk te bereiken groep wel aan mee doet, dat helpt! Het is blijvend zoeken, evalueren en verbeteren.

Volgende stap is informatie bijhouden over de groep die ze bereiken, is het terug te zien in de cijfers?

Stap 6.

Verbeteracties in verbetercyclus

- Continue bijsturen en verbeteren van proces Wijkprogrammering
- In gesprek (blijven) met partners in de wijk over de outcome van aanbod: Wat gaan we anders doen om te verbeteren? Partners in de wijk stimuleren om continue te reflecteren, bij te sturen en de kwaliteit van het aanbod te verbeteren.
- Periodiek checken van het maatschappelijk resultaat en de bijdrage van de partner in de wijk/ het aanbod.

Essentieel in Wijkprogrammering is de leercyclus. Meten is geen doel op zich, maar staat in dienst van de meet-spreek en verbetercyclus. Met de outcome meten we de kwaliteit van een voorziening. Het onderhouden van kwaliteit is een continue proces van meten, bespreken en verbeteren. Maar deze cijfers spreken niet voor zich. De kwaliteitscyclus is pas af als er duiding is gegeven en consequenties zijn verbonden aan de resultaten. Bij tegenvallende outcome is het nodig om verbeteracties te plannen en uit te voeren. Positieve resultaten dienen het motto 'doe meer van wat werkt'.

Continue bijsturen en verbeteren van proces Wijkprogrammering

Meten, spreken en verbeteren is niet eenmalig. Het is nooit af. Het is een doorlopend leer- en verbeterproces. Voor de partners in de wijk én voor de gemeente. Er wordt gemonitord, gesproken over wat deze cijfers betekenen, verbeteracties besproken, weer gemonitord, waar weer over wordt gesproken etc. Het uitgangspunt is leren en

verbeteren. Soms moet je ook durven stoppen met wat niet werkt. Als de afgesproken verbeteringen goed zijn doorgevoerd om bijvoorbeeld de juiste doelgroep te kunnen bereiken en het leidt alsnog niet tot beter bereik van de groep, dan moet je ook kunnen zeggen dit werkt niet en we gaan iets anders proberen.

De verbetercyclus in wijkprogrammering wordt doorgevoerd op meerdere niveaus.

- > Voor partners in de wijk: stap -3-5-6-4 (onderste cyclus). Jouw rol als gebiedsadviseur is het stimuleren van deze verbetercyclus.
- > Voor de gemeente, inkoop, beleid etc.: stap 1-2-3.

Je hoeft als actor in bovenste cyclus (gemeente) niet alles te weten over de inhoud. Je moet wél het juiste gesprek kunnen aangaan door de juiste vragen te stellen.

Voorbeeld

In een wijk is een maatschappelijk resultaat opgesteld: ..% meer kinderen in de basisschoollleeftijd hebben een gezond gewicht. Een onderdeel van het aanbod dat wordt ingezet om bij te dragen aan dit maatschappelijk resultaat is om meer recreatieruimte voor jonge kinderen in de wijk. Er is een speeltuin uitgebreid met toestellen voor jonge kinderen. Gaandeweg blijkt dat er alleen (hang) jongeren gebruik maken van deze speeltuin. De jonge kinderen met overgewicht bereik je niet (outcome). Je gaat samenwerken met jongerenwerk om te zorgen dat de jongeren een alternatief hebben (nieuwe activiteit). Je gaat afspraken maken met kinderdagverblijven/peuterspeelzalen een keer gebruik te maken van deze speeltuin in de buurt (input, samenwerking versterken). En je zorgt voor toezicht in de speeltuin door ouders uit de wijk (input/activiteit).

Je hoort terug uit gesprekken met partners in de wijk dat nu de doelgroep gebruik maakt van de recreatievoorziening (outcome).

Je kunt nu gaan kijken of de kinderen en ouders tevreden zijn met de speeltoestellen en of het bijdraagt aan meer beweging. Dat is een volgende stap in de monitoring.

In gesprek (blijven) met partners in de wijk over de outcome van aanbod: Wat gaan we anders doen om te verbeteren? Partners in de wijk stimuleren om continue te reflecteren, bij te sturen en de kwaliteit van het aanbod te verbeteren.

Wat gaan we anders doen om te verbeteren? Stimuleer partners om continue te reflecteren, bij te sturen en de kwaliteit van het aanbod te verbeteren.

> Blijf in gesprek met partners over verbeteracties.

Het gesprek met de partners in de wijk over de outcome en maatschappelijk resultaat is een doorlopend proces. Het plan van aanpak kan dus ook worden aangepast wanneer er nieuwe acties nodig zijn in de leercyclus.

> Voer minimaal één keer in het jaar het gesprek met partners in de wijk over de resultaten van monitoring.

Want cijfers spreken niet voor zich. Het gesprek met de partner in de wijk leidt tot nieuwe inzichten. Ga met elkaar in gesprek over de cijfers met behulp van deze kernvragen:

Herkennen we dit?
Wat vinden we ervan?
Hoe verklaren we het?
Wat gaan we anders doen?

Die kernvragen zijn belangrijk in het gesprek over de cijfers. Deze vragen helpen om de meet- spreek en verbeterbeweging op gang te brengen en te stimuleren bij partners in de wijk.

Het kan zijn dat maatschappelijke resultaten niet zijn bereikt. Ook dan is het gesprek nodig: Waar kan dat aan liggen, hoe verklaren we dit? En wat voor verbeteracties horen hierbij?

Periodiek checken van het maatschappelijk resultaat en de bijdrage van de partner in de wijk/ het aanbod.

Kijk wat qua tijdspad nuttig en haalbaar is om te monitoren m.b.t. maatschappelijk resultaat. Sommige cijfers van Staat van de Jeugd zullen maar één keer in de 4 jaar verschijnen. Sommige cijfers worden elk jaar geüpdatet. Stem binnen wijk-programmering af wanneer je welk maatschappelijk resultaat bespreekt in de wijk.

Bronnen

De kern van Wijkprogrammering is gebaseerd op

Wiering, D. (2015). *Beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit'*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam. Geraadpleegd van www.rotterdam.nl/wonen-leven/beleidskader-jeugd/RapportBeleidskaderJeugd.pdf

Yperen, T. van, Driedonks, M. (2017). *Kwaliteitskompas. Resultaatgericht werken aan jeugd- en opvoedvraagstukken*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd van www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Publicaties/NJi-Publicaties/Kwaliteitskompas

Overige literatuur

Ben M'hand. (2018). *Samen werken of Samenwerken*. [Masterthesis Erasmus Universiteit Rotterdam]. Geraadpleegd van <https://thesis.eur.nl/pub/44959>

Miller, William R. & Rollnick, Stephen. (2014). *Motiverende Gespreksvoering, derde editie. Mensen helpen veranderen*. Ouderkerk a/d IJssel: Uitgeverij Ekklesia.

Nederlands Jeugdinstituut. Dossier Effectieve Jeugdhulp. Geraadpleegd van www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Effectieve-jeugdhulp

Steege, van der, Berge, ten, Eijgenraam, K. (2007). *Motiveren om te veranderen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bijlage 1

Begrippenlijst

Begrip	Definitie
Aanbod	Voorzieningen en activiteiten in de wijk.
Ambitie	Een ambitie is de stip op de horizon. In Rotterdam Groeit zijn doelen benoemd per pijler. Dit zijn de ambities. Deze stedelijk ambities zijn voor elke wijk gelijk.
Beschermende factoren	Factoren die de kans op het ontstaan of in stand blijven van een probleem verkleinen. Ook wel protectieve factoren genoemd.
Buurt	In Wijkprogrammering wordt de term buurt gebruikt als gedeelte van een wijk. In het Dashboard wordt de term buurt gebruikt voor een CBS wijk.
Domein	Elke pijler is onderverdeeld in 3 domeinen: • Pijler Kansrijk: Werk, Schoolprestaties, Meedoen sport, cultuur en vrijwilligerswerk • Pijler Veilig: Criminaliteit, Veilig Thuis, Veilige wijk en schoolomgeving. • Pijler Gezond: Gezond gedrag, Algemene gezondheid, Sociaal- emotionele gezondheid.
Evidenced based interventies	Interventies die gebruik maken van kennis over wat werkt, waarbij gebruik wordt gemaakt van drie bronnen: ervaringen en wensen van cliënten, ervaringen professionals en kennis uit onderzoek.
Effectiviteit (van een interventie)	Een interventie is effectief als het bij een bepaalde doelgroep leidt tot realisatie van de gestelde doelen. In diverse Databanken zijn interventies opgenomen die erkend zijn als 'goed onderbouwd' of 'effectief'.
Gebied	Een gebied bestaat uit meerdere wijken. De gebieden in Rotterdam: Rotterdam Centrum Delfshaven Overschie Noord Hillegersberg-Schiebroek Kralingen-Crooswijk Prins Alexander Feijenoord IJsselmonde Charlois Pernis Hoogvliet Hoek van Holland Rozenburg Haven- en industriegebieden

Begrip	Definitie
Indicator	Meetlat om de kwaliteit van de zorg- of dienstverlening op een aspect zichtbaar te maken. (Waaraan zien we dat het goed gaat?)
Leefgebieden	Hiermee bedoelen we in deze methodiek de indeling: kind, gezin, school, wijk en internet. Zoals genoteerd in het Factorenmodel.
Maatschappelijk effect of resultaat	Aan de hand van de maatschappelijke resultaten meet je hoe het er in de wijk voor staat. Het is een concrete uitwerking van de ambities. ('Over 4 jaar willen we dat...')
Meet-spreek- en verbeterbeweging	Onderhouden van kwaliteit van voorzieningen en activiteiten is een continue proces van meten (monitoren), spreken en verbeteren.
Monitoring	Het volgen van een verandering, vinger aan de pols houden.
Outcome criteria	Criteria die je stelt voor uitkomsten van het aanbod. (Wat moet het opleveren/ welk effect moet het hebben?). Voorbeeld van outcome criteria: Uitval cliënten, Tevredenheid cliënten, Doelrealisatie.
Pijler	Hoofddoelen van het jeugdbeleid in Rotterdam: Kansrijk, Veilig, Gezond.
Risicofactoren	Factoren die de kans vergroten dat een probleem ontstaan, in stand blijft of verergert. Jeugdigen lopen een groter risico op het ontwikkelen van problemen wanneer er sprake is van een opeenvolging of opeenstapeling van verschillende factoren.
Wijk	Rotterdam is ingedeeld in (aantal) wijken. In het Dashboard wordt dit 'buurten' genoemd en komt overeen met CBS wijken.
Wijkanalyse	De belangrijkste overwegingen en conclusies van de stappen in wijkprogrammering staan hierin beschreven voor een wijk.
Wijkprogrammering	Wijkprogrammering is een manier van werken om op basis van cijfers en in overleg met de praktijk te komen tot een meer passende en kwalitatief betere en effectievere inzet in een wijk of gebied om problematiek te beperken en perspectief te versterken.

Bijlage 2.

Handleiding Dashboard

Hier volgt een beknopte handleiding van het Dashboard

<https://rotterdam.buurtmonitor.nl/dashboard/Jeugd--cgd7wgfgio16jb/>

Hoe kan ik de cijfers bekijken van mijn wijk?

Klik bij 'Buurt' jouw wijk aan. (Een CBS buurt komt zo goed als overeen met 'wijk' in wijkprogrammering).

The screenshot shows three filter boxes: 'Regio' (set to 'Buurt'), 'Buurt:' (set to 'Afsaandewijk'), and 'Vergelijken met:' (set to 'Rotterdam'). An orange arrow points to the 'Buurt:' dropdown menu.

Kan ik de cijfers van mijn wijk vergelijken met een de gemeente Rotterdam of een andere wijk?

Ja dat kan. Kies bij 'Vergelijken met' waarmee je de cijfers wilt vergelijken.

The screenshot shows the same filter boxes as before, but now an orange arrow points to the 'Vergelijken met:' dropdown menu.

Waar staan de pijlers?

De pijlers Kansrijk, Veilig en Gezond staan in het dashboard, zie de oranje pijlen hieronder. Hier kun je *niet* op klikken. Om de cijfers te bekijken op de 3 domeinen binnen deze pijler klik je op een van de domeinen.

Hoe kan ik meer cijfers te zien krijgen per domein?

Bij elke pijler staan 3 domeinen.

Kansrijk:

- Werk
- Schoolprestaties
- Meedoen sport, cultuur en vrijwilligerswerk

Veilig:

- Criminaliteit
- Veilig Thuis
- Veilige wijk en schoolomgeving

Gezond:

- Gezond gedrag
- Algemene gezondheid
- Sociaal- emotionele gezondheid

Op elk domein kun je klikken, dan krijg je meer cijfers te zien die binnen dit domein vallen.

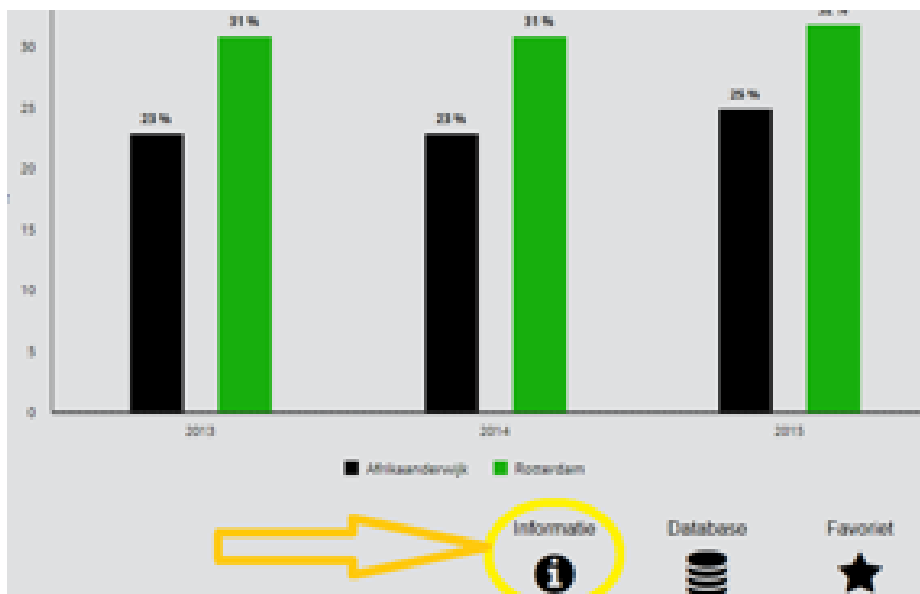
Kan ik de cijfers per domein uit het dashboard ook downloaden als PDF of in Excel?

Ja dat kan. Klik hiervoor op het wolk links bovenaan in de groene balk.
Kies voor Excel of PDF.

Hoe kan ik zien uit welke bron een bepaald cijfer komt?

Om cijfers te kunnen interpreteren en duiden kan het helpen om te weten waar een bepaald cijfer vandaan komt en hoe dit wordt gemeten.

Wanneer je in een domein zit – bijvoorbeeld werk- klik je op een cijfer. Dan krijg je zo iets te zien als hieronder. Klik vervolgens op het icoontje 'Informatie'. Je krijgt vervolgens in beeld wat de bron is en wanneer beschikbaar krijg je nog meer informatie over dit cijfer.

Bijlage 3.

Handleiding Factorenmodel

Achtergrond informatie Factorenmodel: beschermende- risicofactoren⁹

Veel beleid richt zich op bestrijding van negatieve fenomenen. Schooluitval bijvoorbeeld, maar ook overlast, criminaliteit, radicalisering, huiselijk geweld, werkloosheid etc. Die inzet is nodig: als er een probleem is, moet het aangepakt worden. Maar het probleem aanpakken is niet altijd oplossen. Zeker bij hardnekkige, complexe problemen is het belangrijk dieper te graven om te zien wat eronder zit. Vanaf de wortel dus. Want het is goed om te dweilen, maar nog belangrijker is het om de kraan zo ver mogelijk dicht te draaien. Alleen een grondige aanpak leidt tot duurzaam resultaat, tot blijvende groei op langere termijn.

Dat wat onder dit soort problemen zit, zijn risicofactoren en beschermende factoren. Risicofactoren bedreigen de ontwikkeling van een kind. Dit zijn bijvoorbeeld problemen in het gezin, verpaupering van de wijk, leerachterstanden en psychische problematiek. Beschermende factoren kunnen een buffer vormen en de werking van de risicofactoren dempen. Dit zijn bijvoorbeeld competenties, sociale binding, prosociale normen op school, in het gezin en de wijk en ook constructieve tijdsbesteding.

Zo is winst op talentontwikkeling met betere schoolprestaties en voorkomen van schooluitval te behalen door in te zetten op de pijlers gezondheid (sociaal-emotionele vaardigheden, aanpak van psychosociale problemen) en veiligheid (onveilig schoolklimaat). Een stimulerende omgeving geeft jongeren meer kans om zich te ontwikkelen, ook buitenschools, bijvoorbeeld via welzijn, sport en kunst. Een slechte buurt met armoede en achterstanden, psychische problematiek bij ouders, taalachterstand en drugsgebruik bij jeugdigen zelf zijn belangrijke risicofactoren die beperkt moeten worden om het perspectief van jeugdigen te versterken (Beleidskader Jeugd Rotterdam).

Het Factorenmodel gebruiken

Welke factoren hangen samen/ hebben invloed op het 'leefgebied'?

In het factorenmodel kun je zien welke factoren met elkaar samenhangen op een bepaald 'leefgebied' (kind/jeugd, school, wijk of internet). Deze factoren zijn in het Factorenmodel dikgedrukt.

Waar kan ik zien in welke leeftijdsfase deze factor met name speelt?

Dit zie je onderaan het factorenmodel. Deze fasen zijn: zwangerschap, vroege kindertijd, basisschool leeftijd, adolescentie, Jongvolwassenheid. Deze informatie kun je ook gebruiken in jouw wijkanalyse, om te bepalen op welke fase(n) jij gaat inzetten om risicofactoren te verminderen en beschermende factoren gaat versterken.

Waar kan ik zien in welk 'leefgebied' (jeugd, school, wijk of internet) de factor speelt?

In het factorenmodel staan de factoren ingedeeld in: ouders-gezin, kind-jeugd, school, wijk, internet. Dit zie je aan de linkerkant. Deze informatie gebruik je ook in wijkprogrammering. Op welke (combinatie van) domeinen ga je ingrijpen? Of gebruik de indeling om te bekijken of er op elke domein aanbod in de wijk is.

⁹ Wiering, D. (2015). *Beleidskader Rotterdam Groeit*.

Bijlage 4.

Ranking van factoren

Achtergrond informatie Ranking van factoren

De risico- en beschermende factoren uit het factorenmodel zijn gerangschikt op:

- relevantie (de bijdrage van een factor aan een subdoel)
- impact (de mate waarin een factor invloed heeft op andere factoren, conform de inzichten van breed spectrum preventie van prof. Hosman)
- prevalentie (hoe vaak zo'n factor voorkomt onder de populatie).

Ranking van factoren gebruiken

Wat betekenen de cijfers 1 t/m 5?

Dit geeft de top 5 van ranking aan. De factor die op nummer 1 staat, is de factor die het meeste samenhangt met andere factoren.

Factor	Ranking
Emotionele en sociale vaardigheden	1
Ouderlijke psychopathologie	2
Sociaal economische status	2
Opvoedingsvaardigheden	2
Psychosociale problemen	3
Lage opleiding / verzuim / voortijdig schoolverlaten / slechte schoolprestaties	3
Woonomgeving / slechte buurt	3
Middelengebruik	4
Mishandeling	4
Criminaliteit	5
Sport / beweging (individu)	5
Stimuleren vanuit omgeving cultuur	5
Stimuleren / bekendheid sport	5
Temperament	5
Toegang voorzieningen	5
Voeding	5
Zwakke binding met buurt	5

Bijlage 5.

Handleiding Excel format

Wijkprogrammering

Het Excel Format gebruik je bij het noteren van cijfers van jouw wijk. Er is ruimte om jouw conclusies en overwegingen in te vullen. Op basis van deze analyse van de cijfers in Excel maak je jouw rapportage wijkanalyse.

Tabbladen

In het Excel format wijkprogrammering staan verschillende tabbladen waar je op kunt klikken. Deze zie je onderaan.

Inhoudsopgave

Hierin staat welke tabbladen er in het format staan. Hierin is ook een link opgenomen, wanneer je er op drukt kom je bij dat tabblad.

Toelichting

Hier staat een toelichting op het gebruik van het Excel. Deze punten staan genoemd: In principe maak je voor elke wijk een ander Excel, uitzonderingen daargelaten (bv buurt in wijk), daarom is er een extra kolom aangemaakt naast wijk1 en links van rotterdam.

In principe maak je dus een analyse voor 1 wijk, die je benchmarkt t.o.v. Rotterdam. Daarnaast kan je dit nog benchmarken t.o.v. een andere wijk. En/of kan je een tweede wijk toevoegen die je benchmarkt t.o.v. Rotterdam.

De Pijlers Kansrijk, Veilig en Gezond bevat elk drie domeinen.

Binnen elke domein staan verwijzingen naar plaatsen elders in deze excel. Naar het factorenmodel per domein, als ook naar een werkblad waarin alle data op gemeente en wijkniveau per indicator staan.

Voorbeeld van een verwijzing naar factorenmodel:

Per domein staan eerst de indicatoren van het domein.

Binnen de kolom 'bron' staat een hyperlink naar de brondata. Je komt dan direct uit in de juiste kolom binnen het data werkblad ('indicatoren overzicht(naslag)'. Hieruit kan je dan het cijfer voor jouw wijk ophalen.

Je komt weer terug naar het werkblad van de pijler door bovenin te klikken op de knop 'terug naar pijler [afhankelijk van de pijler waar je naartoe wilt]'.

Als benchmark staan de gegevens van Rotterdam al ingevuld.

Het Excel format

Wijkprogrammering is blijvend in ontwikkeling. Het kan zijn dat deze handleiding niet volledig aansluit bij de nieuwste versie van het format. Vraag collega gebiedsadviseurs om tips voor het gebruik bij dit format.

Waar er data beschikbaar zijn voor een indicator is kolom 'e' nu nog oranje. Hierin is een zogenaamde voorwaardelijke opmaak aangebracht. Als je de (beschikbare) cijfers over jouw wijk ophaalt uit de betreffende werkbladen in deze excel, en invoert in kolom 'e', zal de kleur aanpassen afhankelijk van de uitkomst in jouw wijk. Wijkt de indicator af in de zin van een hogere of lagere score, dan blijft de cel oranje. Is het hetzelfde als Rotterdam, dan blijft de cel wit/kleurloos.

Dit zelfde doe je ook voor de indicatoren voortkomend uit het Factorenmodel. Per domein zijn in de staat van de jeugd indicatoren gezocht die beschikbaar zijn op wijkniveau, en die iets zeggen over de factoren betrokken bij het domein. Ook hier is weer Rotterdam al ingevuld. En zoek je in het indicatoren overzicht jouw wijkdata erbij. Door op de indicator te staan, ga je via een hyperlink naar dit overzicht.

Bij de vraag over aanwijzingen over leeftijd om in te grijpen, of domein zoals internet, wijk, school etc. ga je eveneens via een hyperlink naar het Factorenmodel. Wil je weer terug naar de pijler, staat ook hier bovenin een knop.

Verder kan je zelf nog e.e.a. nazoeken in de tabbladen van het Factorenmodel per domein. Ook de Ranking van factoren is terug te vinden als tabblad.

Change log

Dit tabblad is met name voor het Nji (en later in proces OBI) om bij te houden welke wijzigingen zijn gedaan in het Excel.

Pijler Kansrijk

Hier kun je voor een wijk cijfers invullen, conclusies en overwegingen noteren en ook het factorenmodel en de ranking betrekken bij jouw analyse. Er is ruimte om cijfers in te vullen en conclusies te trekken op de drie domeinen binnen pijler kansrijk: Schoolprestaties, Werk, Meedoen sport cultuur en vrijwilligerswerk.

Pijler Veilig

Hier kun je voor een wijk cijfers invullen, conclusies en overwegingen noteren en ook het Factorenmodel en de ranking betrekken bij jouw analyse. Er is ruimte om cijfers in te vullen en conclusies te trekken op de drie domeinen binnen pijler Veilig: Criminaliteit, Veilig Thuis, Veilige wijk en schoolomgeving.

Pijler Gezond

Hier kun je voor een wijk cijfers invullen, conclusies en overwegingen noteren en ook het factorenmodel en de ranking betrekken bij jouw analyse. Er is ruimte om cijfers in te vullen en conclusies te trekken op de drie domeinen binnen pijler Gezond: Sociaal emotionele gezondheid, Gezond gedrag, Algemene gezondheid.

Samenvatting alle pijlers samen

Het is belangrijk om de cijfers per pijler en jouw overwegingen en conclusies hierbinnen in samenhang te bekijken. Daarom noteer je in elk tabblad van de pijlers onderaan jouw belangrijkste conclusies per domein, overzichtelijk in 1 tabel. Als je alle pijlers hebt bekeken, bekijk je vervolgens alle pijlers in samenhang. Door al jouw conclusies per pijler in dit schema te noteren, kun je verder gaan analyseren. Wat valt op? Is er bijvoorbeeld een factor dat in meerdere domeinen meespeelt? Deze overwegingen en conclusies zijn belangrijk voor het opstellen van de concept wijkanalyse.

Indicatoren overzicht (naslag)

In de tabbladen van de pijlers, kun je klikken op bepaalde indicatoren. Als je hier op klikt, kom je in dit tabblad. Hier kun je het juiste cijfer van de wijk aflezen en vervolgens weer noteren in het tabblad van de pijler waar je was gebleven.

Je kan makkelijk terug naar het tabblad waar je was gebleven, zie bovenaan het tabblad:

Factorenmodel

De factorenmodellen op diverse onderwerpen/domeinen zijn toegevoegd in het Excel, namelijk:

- Factorenmodel werk
- Factorenmodel school
- Factorenmodel sport
- Factorenmodel criminaliteit
- Factorenmodel Veilig Thuis
- Factorenmodel Veilige wijk
- Factorenmodel emotionele gezondheid
- Factorenmodel Gezond gedrag
- Factorenmodel Algemene gezondheid

Lees meer over het (gebruiken van) het factorenmodel in bijlage 3 van deze methodiek.

Ranking

Hier staat de Ranking van factoren. Deze staat ook in de methodiekb beschrijving Wijkprogrammering. Lees meer over Ranking van factoren in bijlage 4.

Bijlage 6.

Rapportageformat

Rapportage format Wijkprogrammering

Naam gebiedsadviseur	
Wijk	
Versie document	

Doorloop de stappen van de methodiek Wijkprogrammering t/m stap 3. Gebruik dit format om de (resultaten) van deze doorlopen stappen te noteren. Lees de methodiek; hierin staan tips en aandachtspunten per stap.

Zorg ervoor dat anderen (die misschien nog niet zoveel weten over Wijkprogrammering) de informatie die je noteert ook kunnen volgen. Maak zoveel mogelijk expliciet en zorg voor een samenhangend verhaal.

Stap 1 Staat van de Jeugd & Ambities

1.1.1 Kwantitatieve analyse (cijfers en factoren)

Beschrijf hieronder de (belangrijkste punten) uit de kwalitatieve analyse.

Algemene informatie over de wijk

Beschrijf hier kort algemene informatie over de wijk, zoals aantal inwoners, aantal jeugdigen in bepaalde leeftijdsgroepen en andere informatie die jij relevant vindt om een eerste beeld te schetsen van de wijk.

Staat van de Jeugd

- Geef (een samenvatting) van opvallende cijfers over hoe het gaat met de jeugd in de wijk.
- Wat valt je op aan de cijfers? En waarom?

Cijfers duiden en interpreteren

Beschrijf welke samenhang je tussen cijfers ziet.

Beschrijf welke (beschermende en risico) factoren opvallen en met meerdere cijfers samen hangen.

1.1.2 Kwalitatieve analyse (gesprek met partners in de wijk)

Beschrijf de belangrijkste punten uit het gesprek of gesprekken met partners in de wijk om de cijfers uit stap 1 verder te duiden en interpreteren. Herkennen ze het beeld uit de kwalitatieve analyse? Hoe verklaren ze het? Wat vinden ze ervan? Wat is volgens hen nodig?

Beschrijf hier ook hoe de input van partners de (concept) maatschappelijke resultaten – die jij wellicht al in concept hebt opgesteld vanuit de kwantitatieve analyse- beïnvloedt.

1.1.3 Ambities

In [Rotterdam Groeit](#) zijn doelen benoemd per pijler. Dit zijn de (stedelijke) ambities. Deze ambities zijn voor elke wijk gelijk. Maatschappelijk resultaten (stap 2) stel je op per wijk.

Kansrijk opgroeien

- Meer jeugdigen leveren betere prestaties op school en behalen hun schooldiploma.
- Meer jeugdigen hebben werk.
- Meer jeugdigen doen mee aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk.

Groei van veiligheid

- Meer jeugdigen groeien op in een veilige thuissituatie.
- Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en een veilige schoolomgeving.
- Minder jeugdigen maken zich schuldig aan criminaliteit.

Groei van gezondheid

- Meer jeugdigen hebben een betere sociaal-emotionele gezondheid.
- Meer jeugdigen hebben een betere algemene gezondheid.
- Meer jeugdigen gedragen zich gezonder.

Stap 2 Maatschappelijk resultaat

Noteer hier hoe je de ambities in de wijk meetbaar gaat maken: het maatschappelijk resultaat en de indicator (hoe gaan we dit meten).

Het maatschappelijk resultaat moet een logisch gevolg zijn uit de kwantitatieve en kwalitatieve analyse uit stap 1. Maak de keuze voor maatschappelijke resultaten in de rapportage expliciet: waarom kies je voor dit maatschappelijke resultaat? Wat is de kern uit de kwantitatieve analyse waardoor dit maatschappelijke resultaat is gekozen? En welke invloed heeft het gesprek met partners in de wijk (kwalitatieve analyse) gehad op de keuze voor maatschappelijke resultaat?

Stap 3 Activiteiten

Beschrijf wat nodig is aan aanbod om het maatschappelijk resultaat te behalen.

Denk vanuit 'wat is nodig' en niet 'wat is er al'.

Het helpt om zinnen te gebruiken als: 'Om te bereiken, doen we.... ' of 'We doen....., zodat...'

Beschrijf via welke factor je verwacht dat dit aanbod een bijdrage levert aan bereiken van het maatschappelijk resultaat en hoe het aanbod met elkaar samenhangt/ elkaar versterkt. Noteer welk aanbod al evidenced- based is.

In het [plan van aanpak](#) beschrijf je meer gedetailleerd hoe je samen met partners in de wijk komt tot dit gewenste aanbod en welke afspraken je hebt gemaakt.

Plan van aanpak Wijkprogrammering

Gebruik dit plan van aanpak om gemaakte afspraken met partners in de wijk mbt stap 3, 4, 5 en 6 van Wijkprogrammering te noteren.

Naam gebiedsadviseur	
Wijk	
Versie document	

Stap 3 Activiteiten

Beschrijf hoe je het gewenste aanbod kunt realiseren. Welke stappen zet jij als gebiedsadviseur, welke stappen zetten partners in de wijk? Maak concrete afspraken en beschrijf deze.

	Wie voert de activiteit uit?	Voor welke doelgroep is de activiteit?	Met welk bereik?
Activiteit A			

Stap 4 Kwaliteit input

Beschrijf de gemaakte afspraken over welke stappen de partner in de wijk neemt om de kwaliteit te blijven verbeteren. Benoem het tijdspad van deze eerstvolgende stappen. Beschrijf ook kort de afspraken die je met de accounthouder hebt gemaakt over het inkopen van bepaalde interventies.

Stap 5 Outcome

Noteer de afspraken met partners over hoe zij directe resultaten van de activiteit/ interventie/ aanbod gaan meten. Beschrijf hoe partners in de wijk jou op de hoogte houden van resultaten en wanneer je de outcome van aanbod bespreekt.

	Welke outcome meten?	Hoe meten?	Hoe vaak?	Bij wie meten?	Aandachtspunten
Activiteit A					

Stap 6 Verbeteracties in verbetercyclus

Beschrijf hier verbeteracties na het gesprek met partners in de wijk.

Bijlage 7.

Engageren en motiverende gespreksvoering

Tips voor het gesprek met de partner(s) in de wijk

Bij Wijkprogrammering hoort een andere manier van kijken, denken en uitvoeren. Ook voor partners in de wijk. Zij hebben echter niet zelf 'gekozen' om te gaan werken met wijkprogrammering. Deze keuze ligt bij de gemeente. En dus zal je als gebiedsadviseur bij het uitvoeren van wijkprogrammering een ambivalente houding kunnen tegen komen en op weerstand kunnen stuiten bij partners in wijk. Bijvoorbeeld wanneer jouw concept ambitie of maatschappelijke resultaten in eerste instantie niet aansluit bij de ambities van de partner. Of wanneer Wijkprogrammering een verandering betekent in de wijze van samenwerken met de partner.

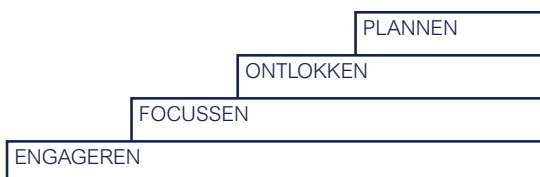
Daarom is het belangrijk om Wijkprogrammering en jouw rol hierin als gebiedsadviseur goed te positioneren.

Ook is het belangrijk om je goed voor te bereiden wanneer je in gesprek gaat met partners in de wijk. Hieronder meer informatie over motiveren, omgaan met ambivalentie en weerstand en andere tips. Gebruik jouw ervaring en kennis over de partners in de wijk en schat ter voorbereiding van een gesprek in waar de motivatie te vinden is en waar weerstand zou kunnen liggen van een partner in de wijk. Op basis hiervan selecteer je voor jezelf de meest relevante informatie en tips over gespreksvoering.

Motiverende gespreksvoering

Motivatatie is de wil om te veranderen. Deze wil is te beïnvloeden, te veranderen en in een andere richting te bewegen. Dit kan op veel manieren. Hierbij kunt je onderdelen van motiverende gespreksvoering gebruiken bij gesprekken met partners in de wijk.

De belangrijkste processen in motiverende gespreksvoering¹⁰:

Deze onderdelen vormen met elkaar de structuur in je gesprek. Je kunt in een gesprek telkens weer teruggaan naar een ander onderdeel als dit nodig is.

Engageren

Dit is het fundament in de gesprekken met de partners in de wijk. Je werkt aan wederzijds vertrouwen en respect. Het gaat hier om investeren in de werkrelatie. Je investeert in het leren kennen van het perspectief en de verwachtingen en vooral ook belangen van de partner in de wijk. Voor een groot deel zal je dit ook al hebben gedaan voordat wijkprogrammering is gestart. Het is belangrijk de waarden, ambities en belangen van de partner in de wijk te verkennen. Verken en wees geïnteresseerd in het verschil tussen deze waarden en ambities en het huidige aanbod. Dit helpt om duidelijk te krijgen waar je tot gezamenlijkheid kunt komen met de partner in de wijk en waar dit (nog) niet lukt.

¹⁰ Gebaseerd op Miller, William R. & Rollnick, Stephen. (2014). *Motiverende Gespreksvoering, derde editie. Mensen helpen veranderen.*

Focussen

Dit is een doorlopend proces van richting zoeken en deze behouden. In Wijk-programmering breng je focus aan door te kijken naar wat er nodig is voor de jeugd in de wijk op basis van analyse van de cijfers en op basis van risico- en beschermende factoren. Op basis daarvan formuleer je samen met de partners in de wijk ambities en maatschappelijke resultaten. Wat is een ambitie van de partner in de wijk/ welk maatschappelijke resultaat wil hij bereiken? Kun je een gezamenlijke ambitie en maatschappelijke resultaten formuleren? Dit staat centraal, dit is de focus van het aanbod in de wijk. Deze focus zorgt ervoor dat je samen een groter doel nastreeft. Dat is belangrijk in een veranderingsproces. Daarbij is het ook van belang om te weten welke zorgen en onzekerheden er spelen en die dus van de focus afleiden.

Ontlokken

Het is van belang om de motivatie bij partners in de wijk voor Wijkprogrammering te herkennen, te versterken en eventueel te ontlokken. Hierbij helpt het om 'verandertaal' en 'behoudtaal/ bezwaartaal' te kunnen herkennen en te signaleren. Gesprekstechnieken kunnen helpen om de ander als het ware naar de verandering toe te laten praten.

Voorbeelden van vandertaal

'Misschien kan ik proberen om...'

'Ik zou wel eens kunnen nadenken over...'

'Ik weet dat het goed is om aan te sluiten bij wat jeugdigen en ouders in de wijk nodig hebben'

Voorbeelden van behoudtaal/ bezwaartaal

"De situatie zoals we nu het aanbod bepalen werkt heel goed."

"Ik denk niet dat Wijkprogrammering rekening houdt met...."

"Het is in onze organisatie niet mogelijk om...."

Plannen

Hier probeer je zoveel mogelijk concrete afspraken te maken met de partner in de wijk. Je bouwt hierbij voort op de eerder doorlopen processen, waarin het cyclische karakter, dat wil zeggen de meet, spreek- en verbeterbeweging steeds leidend is. Het hoeft dus niet allemaal in één maal. Kijk per gesprek wat er al wél lukt en streef telkens verbetering na. Maar wees concreet en zorg dat het haalbaar is wat je afsprekt, want succeservaringen motiveren!

Denk aan afspraken over:

- Wat voor aanbod? Hoeveel aanbod? Hoe intensief is dit aanbod?
- Aan welke ambitie en welke maatschappelijk resultaatresultaat draagt het aanbod bij?
- Wat dat vraagt dit van de kwaliteit?
- Hoe weten we / meten we of het resultaat wordt behaald?
- Wanneer maak je hierover de balans op met de partner in de wijk? Hoe evalueer je?

Ambivalentie

Ambivalentie is een normaal verschijnsel bij veranderingen. Eigenlijk heeft ieder mens de natuurlijke neiging de status quo te handhaven en verandering zoveel mogelijk te vermijden.¹¹ De partner in de wijk biedt misschien al jaren hetzelfde aanbod aan, en is hier tevreden over. Terwijl jij op basis van jouw analyse het gesprek wilt aangaan over het aanbieden van een ander aanbod dat beter aansluit op het realiseren van de maatschappelijke resultaten in de wijk. Maar het kan zijn dat de partner in de wijk tegelijkertijd ook wel voordelen ziet in Wijkprogrammering. Zo kan de partner in de wijk als het ware op twee benen hinken.

Je hoeft deze ambivalentie niet uit de weg te gaan. Wel helpt het om deze ambivalentie bij de partner in de wijk te herkennen aan het gebruik van verandertaal én bezwaartaal (of behoudtaal).

De voor- en nadelen van Wijkprogrammering die de partner in de wijk aangeeft, zeggen iets over de achterliggende gedachtes, waarden en zaken die deze partner belangrijk vindt.

Verandertaal en bezwaartaal

Om motivatie van binnenuit op gang te brengen (de wil om te veranderen) is het goed om te proberen de omslag te maken van bezwaartaal naar verandertaal. Hiervoor is het nodig bezwaartaal en verandertaal te herkennen en hier naar te luisteren.

Bezwaartaal: Uitingen die te maken hebben met bezwaren. Het uiten hiervan is een signaal dat de gesprekspartner nog niet klaar is om de nieuwe situatie te accepteren. Met bezwaartaal kan de partner in de wijk de acceptatie van de huidige situatie uiten, of aangeven de situatie te willen houden zoals het is (ook wel: behoudtaal). Of hij geeft redenen aan om niet gemotiveerd te zijn voor Wijkprogrammering.

Denk aan dit soort uitspraken bij 'bezwaartaal':

- “De situatie zoals we nu het aanbod bepalen werkt heel goed.”
(Gesprekspartner benadrukt de voordelen van de oude situatie)
- “Ik denk niet dat Wijkprogrammering rekening houdt met....”
(Gesprekspartner benadrukt nadelen nieuwe situatie)
- “Het is in onze organisatie niet mogelijk om.....”
“Het lukt nooit om wijkprogrammering zo snel uit te rollen”
(Gesprekspartner benadrukt waarom veranderen niet mogelijk is)

Verandertaal: Uitingen die te maken hebben met de wens iets te veranderen. In dit geval gaat het dan over het geloven in de nieuwe aanpak Wijkprogrammering en volop mee te denken en mee te werken.

Uitlokken van verandertaal

Waarom het helpt om verandertaal uit te lokken (en niet alleen zelf te gebruiken)? Kort door de bocht: mensen kunnen zichzelf 'ergens naartoe praten'. Hoe meer de partner in de wijk zelf onder woorden brengt wat de voordelen zijn van wijkprogrammering en wat deze aanpak kan opleveren voor de jeugd in de wijk, hoe meer het intrinsieke acceptatie- en motivatieproces op gang komt. De partner in de wijk gaat op die manier ook zelf meer geloven dat die verandering naar de manier van werken (Wijkprogrammering) mogelijk is en voordelen heeft. Dit heeft vaak meer effect dan wanneer je als gesprekspartner alleen (ongevraagd) adviseert en informeert.

¹¹ Steege, van der, Berge, ten, Eijgenraam, K. (2007). *Motiveren om te veranderen*.

Er zijn een aantal technieken om verandertaal uit te lokken. Hieronder een paar voorbeelden.

Vragen naar verandertaal / nadelen huidige situatie

- Wat zijn volgens u de nadelen aan de huidige situatie?
- Voordelen van veranderingen
- Wat zouden de goede kanten zijn van wijkprogrammering?
- Hoe zou u willen dat het met de jeugd in de wijk gaat over 5 jaar?
- Wat zouden voordelen zijn van wijkprogrammering voor uw organisatie?
- Wat zouden voordelen zijn van wijkprogrammering voor de jeugd in deze wijk?

Optimisme over verandering

- Wat zou volgens u in uw voordeel kunnen werken als u besluit om mee te werken aan wijkprogrammering?
- Wat is voor u belangrijk? Waar hecht u het meeste waarde aan?
- Eigen capaciteit laten benoemen
- Welke stappen denkt dat uw organisatie moet zetten om....
- Wat is het unique selling point van uw organisatie? Hoe kunt u dit benutten om bij te dragen aan de (gezamenlijke) ambitie?

Samenvatten en reflectief luisteren

Selectief verandertaal van de partner in de wijk samenvatten/ hierop reflecteren kan ook helpen in het gesprek dat je voert. Probeer hierbij de voor- en nadelen (de ambivalentie) die de partner in de wijk benoemt terug te laten komen in deze samenvattingen. Verandertaal samenvatten heeft als voordeel dat de partner in de wijk zijn eigen uitingen met de wens iets te veranderen (voordelen wijkprogrammering) nog eens hoort.

Door zelf te kiezen waarop je reflecteert of welke punten je samenvat van de gesprekspartner, zorgt voor een richting van het gesprek. Richt je hierbij dus vooral op de verandertaal, de mogelijkheden die een partner wél ziet, de voordelen die hij benoemt etc.

Herkennen van weerstand

Het tegenovergestelde van motivatie: weerstand. Er wordt ook wel gezegd dat weerstand een signaal is van de gesprekspartner dat de verandering te snel gaat.

Weerstand zie je vaak terug in deze reacties:

- In discussie gaan
- Onderbreken
- Ontkennen
- Negeren
- Ander onderwerp aansnijden

Reageren op weerstand

Hieronder staan een aantal manieren die kunnen helpen te reageren op weerstand: Beantwoord weerstand niet met weerstand. Dit roept defensief gedrag op. Het is effectiever om te reflecteren op deze weerstand. Hiermee erken je de weerstand, Bijvoorbeeld:

- “Ik merk dat u niet achter de werkwijze van Wijkprogrammering staat.”

Of verschuif de focus in het gesprek. Oftewel leidt af van de aandacht naar dit knelpunt m.b.t. (de uitvoering van) Wijkprogrammering. Om vervolgens de focus iets te verleggen. Bijvoorbeeld:

- “Wij zijn niet genoeg geïnformeerd en meegenomen in deze hele Wijkprogrammering” “Wat vervelend dat.... Ik wilde het nu eerst hebben over...”

Bijlage 8. Werken aan effectiviteit: De effectenladder wijkprogrammering

Willen organisaties effectieve hulp bieden, dan is het belangrijk dat zij weten wat werkt én doen wat werkt. Veel interventies die in de praktijk worden gebruikt, zijn niet zonder meer aan te duiden als ‘bewezen effectief’. Dat betekent nog niet dat de kwaliteit van die interventies slecht is; het bewijs voor de effectiviteit ontbreekt echter.

De effectladder¹¹

Trede 0: werken met impliciete kennis

Op niveau 0 van de effectladder is er sprake van een interventie die ‘in de hoeden’ van de uitvoerders zit. De praktijkwerkers ondersteunen bijvoorbeeld ouders op een volgens hen methodische manier, maar wat ze precies doen en waarom dat zou werken is voor anderen niet duidelijk op papier gezet. Dit kan een bijzonder effectieve interventie zijn, maar de werkwijze en resultaten zijn voor buitenstaanders niet duidelijk. Dat hindert ook de overdraagbaarheid van de interventie aan vakgenoten.

Trede 1: goed beschreven interventies

Op niveau 1 van de effectladder staat de interventie op papier. De aandacht gaat vooral uit naar het doel van de interventie, de doelgroep, de aanpak en de randvoorwaarden voor de uitvoering. Door deze explicitering is de werkwijze van de interventie te begrijpen en de aanpak gemakkelijker overdraagbaar.

Trede 2: goed onderbouwde interventies

Het formuleren van een goede interventietheorie maakt een interventie in theorie effectief. Op niveau 2 van de effectladder gaat het om een aannemelijk verhaal dat de interventie kan werken. Als daarbij gerefereerd wordt aan algemeen aanvaarde en met onderzoek ondersteunde theorieën komt de interventie nog sterker te staan. Interventies in de databank Effectieve Jeugdinterventies op deze website voldoen minstens aan dit niveau.

Trede 3: doeltreffende interventies

Het meten vormt de kern van niveau 3 van de effectladder: er zijn cijfers beschikbaar die laten zien dat de doelgroep wordt bereikt, dat de doelen van de interventie worden gerealiseerd, dat er weinig cliënten zijn die voortijdig afhaken, dat de cliënten tevreden zijn. Deze gegevens leveren de eerste indicaties op voor de effectiviteit van de interventie.

Trede 4: bewezen effectieve interventies

Interventies die voldoende causale bewijskracht hebben zijn ‘bewezen effectief’ te noemen: de gemeten verbetering is toe te schrijven aan de gebruikte interventie. Op niveau 4 van de effectladder is er sprake van een goed omschreven, theoretisch onderbouwde en in de praktijk getoetste aanpak, waarbij bovendien is aangetoond dat de interventie beter is dan ‘geen interventie’ of ‘een andere interventie’. Daarvoor is een vergelijking nodig met een groep die geen hulp heeft ontvangen en een groep die de interventie niet gekregen heeft maar wel een ander aanbod.

¹¹ Bron: www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Effectieve-jeugdhulp/Effectieve-organisaties/Werken-aan-effectiviteit

Bijlage 9.

Voorbeelden meten outcome¹²

Pedagogische kwaliteit en preventie

Hoofddoel: Ontwikkeling, opvoeding, omgeving jeugdige is geoptimaliseerd.

Wettelijk kader: WMO, Wpg, Jeugdwet

Wat voor diensten? Diensten die zijn gericht op versterking opvoedkundige klimaat, ontwikkelingsstimulering, talentontwikkeling, preventie van problemen opgroeien en opvoeden. De diensten worden soms actief en ongevraagd (niet naar aanleiding van expliciete hulpvragen) verstrekt.

¹² Ontleend aan: Yperen, T.A. van, Wilde, E.J. de & Keuzenkamp, S. (2104). *Outcome in zicht. Werken met outcome-indicatoren in de jeugdhulp. Utrecht: NJI.*

Type dienst	Indicator outcome	Type monitor	Opmerkingen t.a.v. instrumenten en implementatie (verder aan te vullen)
Publieksinformatie / voorlichting (campagnes, folders).	Bereik: % bevroagden in doelgroep dat de informatie / voorlichting kent.	Steekproef / periodiek	Dit vergt periodiek of steekproefsgewijze bevraging van de doelgroep op zaken als: - Kent u de voorlichting X? - Vindt u die informatie nuttig, weet u nu wat u moet doen? - Heeft u inderdaad nu meer kennis van ..., doet u inderdaad nu meer ...
	Tevredenheid: % bevroagden in doelgroep dat ongevraagd geboden informatie / voorlichting kent en als nuttig waardeert.	Steekproef / periodiek	
	Doelrealisatie: % bevroagden in doelgroep dat aangeeft dat het (nader aangegeven) doel van de dienst is gerealiseerd.	Steekproef / periodiek	
contactmomenten jeugdwelzijn, jeugdgezondheidszorg, individuele of op groepen gerichte preventie	Bereik: % bereik onder jeugdigen	Steekproef / periodiek	Meting meestal binnen selectieve doelgroep.
	Uitval bij dienst op afspraak met 1 á 2 contacten ('No shows'): % jeugdigen of opvoeders dat niet op contacten is verschenen.	Steekproef / periodiek	'No shows' is te meten via 'Niet komen opdagen': als contact op locatie aanbieder plaats zou vinden en de cliënt komt niet; 'Niet thuis geven': als afspraak thuis, telefonisch of via internet zou plaatsvinden en de cliënt de contactopname niet beantwoordt of afwijst.
	Uitval bij dienst > 2 contacten: % Eenzijdige beëindiging door cliënt	Steekproef, periodiek of continu	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item 'Reden beëindiging: (1) Beëindigd volgens plan; (2) Voortijdig: in overeenstemming; (3) Voortijdig: eenzijdig door de cliënt; (4) Voortijdig: eenzijdig door de aanbieder; (5) Voortijdig: wegens externe omstandigheden.
	Tevredenheid: % bevroagden in de doelgroep die het nut / effect van de dienst als voldoende ervaren.	Steekproef / periodiek	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item: 'Geef met een schoolcijfer van 1 tot 10 aan hoe nuttig deze hulp voor u / jou was: 1 = volkomen nutteloos, ik had er niets aan; 10 = uitstekend, ik heb er veel aan gehad'.
	Doelrealisatie: % bevroagden in doelgroep dat aangeeft dat het (nader aangegeven) doel van de dienst is gerealiseerd.	Steekproef / periodiek	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item: Cliënt geeft aan het eind van de dienst per doel aan: (-1) doel niet behaald, situatie ongunstiger dan bij start; (0) doel niet behaald, situatie gelijk aan start; (1) doel deels behaald; (2) doel behaald.

Jeugdhulp

Hoofddoel: Probleemoplossend vermogen, eigen mogelijkheden, zelfredzaamheid en/of participatie zijn toegenomen

Wettelijk kader: WMO / Jeugdwet

Wat voor diensten? Ondersteuning, hulp en zorg bij (dreigende) opgroei problemen, stoornissen en beperkingen bij jeugdigen en bij opvoedproblemen.

De diensten worden versterkt n.a.v. (impliciete of expliciete) hulvragen.

Type dienst	Indicator outcome	Type monitor	Opmerkingen t.a.v. instrumenten en implementatie (verder aan te vullen)
Vrij toegankelijke individuele ondersteuning door jeugdwelzijn, jgz, vrij toegankelijke jeugdhulp, vrij toegankelijke vormen van integrale vroeghulp	Uitval bij dienst op afspraak met 1 á 2 contacten ('No shows'): % jeugdigen of opvoeders dat niet op contacten is verschenen.	Steekproef / periodiek	'No shows' is te meten via 'Niet komen opdagen': als contact op locatie aanbieder plaats zou vinden en de cliënt komt niet; 'Niet thuis geven': als afspraak thuis, telefonisch of via internet zou plaatsvinden en de cliënt de contactopname niet beantwoordt of afwijst.
	Uitval bij dienst > 2 contacten: % Eenzijdige beëindiging door cliënt	Steekproef, periodiek of continu	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item 'Reden beëindiging: (1) Beëindigd volgens plan; (2) Voortijdig: in overeenstemming; (3) Voortijdig: eenzijdig door de cliënt; (4) Voortijdig: eenzijdig door de aanbieder; (5) Voortijdig: wegens externe omstandigheden.
	Tevredenheid: % bevroegden in de doelgroep die het nut / effect van de dienst als voldoende ervaren.	Steekproef / periodiek	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item: 'Geef met een schoolcijfer van 1 tot 10 aan hoe nuttig deze hulp voor u / jou was: 1 = volkomen nutteloos, ik had er niets aan; 10 = uitstekend, ik heb er veel aan gehad'.
	Doelrealisatie: % respondenten dat aangeeft zonder hulp verder te kunnen % cliënten waarbij er binnen X jaar na afsluiting geen sprake is van een (nieuwe) start van jeugdhulp	Steekproef / periodiek Continu	'Zonder hulp verder' is reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: 'Ik heb voldoende aan de hulp gehad om na de hulp zelf verder te gaan: (1) Helemaal niet mee eens – ik heb juist een zelfde soort of zwaardere hulp nodig; (2) Niet mee eens – maar met een lichtere vorm van hulp red ik het goed; (3) Mee eens - voor nu heb ik geen verdere hulp nodig, maar ik verwacht dat ik later nog wel eens om hulp zal aankloppen; (4) Helemaal mee eens – ik heb geen verdere hulp meer nodig. 'Nieuwe start hulp' is door het CBS af te leiden uit de aan hen geleverde Beleidsinformatie Jeugd. Er hoeft geen extra informatie geleverd te worden.

Type dienst	Indicator outcome	Type monitor	Opmerkingen t.a.v. instrumenten en implementatie (verder aan te vullen)
Jeugdhulp-trajecten met individuele voorziening (niet zijnde langdurige zorg)	Uitval: % Reguliere beëindiging traject (niet-eenzijdige beëindiging door cliënt)	Continu	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item 'Reden beëindiging: (1) Beëindigd volgens plan; (2) Voortijdig: in overeenstemming; (3) Voortijdig: eenzijdig door de cliënt; (4) Voortijdig: eenzijdig door de aanbieder; (5) Voortijdig: wegens externe omstandigheden.
	Tevredenheid: % bevroegden dat voldoende tevreden scoort over het effect van de dienst.	Continu	Reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: item: 'Geef met een schoolcijfer van 1 tot 10 aan hoe nuttig deze hulp voor u / jou was: 1 = volkomen nutteloos, ik had er niets aan; 10 = uitstekend, ik heb er veel aan gehad'.
	Doelrealisatie (en probleemafname): % respondenten dat aangeeft zonder hulp verder te kunnen % cliënten waarbij er binnen X jaar na afsluiting geen sprake is van een (nieuwe) start van jeugdhulp % cliënten waarvan ernstige problematiek bij aanvang hulp op verschillende domeinen bij einde hulp (per domein): • in de normale range ('genormaliseerd') of beter dan gemiddeld is, of • significant is verbeterd, maar (nog) niet in de normale range is, of • gelijk gebleven is, of • significant is verslechterd. % cliënten waarvan bij begin afgesproken doelen op domeinen bij einde al dan niet gerealiseerd zijn.	Continu	'Zonder hulp verder' is reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: 'Ik heb voldoende aan de hulp gehad om na de hulp zelf verder te gaan: (1) Helemaal niet mee eens – ik heb juist een zelfde soort of zwaardere hulp nodig; (2) Niet mee eens – maar met een lichtere vorm van hulp red ik het goed; (3) Mee eens - voor nu heb ik geen verdere hulp nodig, maar ik verwacht dat ik later nog wel eens om hulp zal aankloppen; (4) Helemaal mee eens – ik heb geen verdere hulp meer nodig. 'Nieuwe start hulp' is door het CBS af te leiden uit de aan hen geleverde Beleidsinformatie Jeugd. Er hoeft geen extra informatie geleverd te worden. 'Afname problematiek' is reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: U bepaalt door herhaalde instrumentafname (bij begin en einde) of er sprake was van: Een sterke verbetering; Een matige verbetering; Stabilisatie; Een matige verslechtering; Een sterke verslechtering. 'Afgesproken doelen gerealiseerd' is reeds in outcome-indicatoren jeugdhulp: De cliënt geeft aan het eind van het traject per doel of overall aan (-1) doel niet behaald, situatie ongunstiger dan bij start; (0) doel niet behaald, situatie gelijk aan start; (1) doel deels behaald; (2) doel behaald

Type dienst	Indicator outcome	Type monitor	Opmerkingen t.a.v. instrumenten en implementatie (verder aan te vullen)
Langdurige jeugdhulp	PM		Gaat hier om individuele voorzieningen zoals opvoedingsvariant pleegzorg, langdurig verblijf in een woonvoorziening, langdurige zorg ivm beperking. Eerst afstemming met werkveld nodig over wat zinvolle outcome-indicatoren zijn.
Crisishulp	PM		Eerst afstemming met werkveld nodig over wat zinvolle outcome-indicatoren zijn

